

**Commissie
Akkoord van Kerkelijk Samenleven
(AKS)**

**Rapport aan de
Nederlands Gereformeerde Kerken**

**ter bespreking op de
Landelijke Vergadering 2004
te Lelystad**

April 2003

Inhoudsopgave van het Rapport

Pagina	3.	Rapport van de Commissie AKS
Pagina	9.	Lijst van voorgestelde bijlagen bij het AKS
Pagina	10.	Inhoudsopgave van het AKS
Pagina	12.	Verklaring (De Preambule)
Pagina	13.	Het Akkoord van Kerkelijk Samenleven, huidige en voorgestelde tekst plus toelichting per artikel

Rapport van de Commissie AKS (Akkoord van Kerkelijk Samenleven)

Opdracht

“A.

Gehoord het rapport van de commissie AKS [voor de LV 2001],
overwegende dat voorkomen moet worden dat het AKS al te zeer een gedateerd document wordt,
voorts overwegende dat de discussie rondom het rapport van de commissie ‘Rechtspositie
Predikanten’ zeer waarschijnlijk tot actualisering uitnodigt,
spreekt de LV 2001 als haar oordeel uit
*dat het wenselijk is tot een actualisering van het AKS te komen, namelijk op die onderdelen, waarvan
verwacht mag worden dat een actualisering algemeen wenselijk wordt geacht, zonder dat daarbij
sprake is van uitbreiding of aanscherping,
en besluit zij tot het instellen van een commissie AKS;
zij draagt de commissie op bedoelde actualisering van het AKS voor te bereiden en daarover aan de
volgende LV te rapporteren.*

B.

De LV 2001 spreekt uit het wenselijk te achten dat de kerken over een handzame uitgave van een
geactualiseerde uitgave het AKS met bijlagen - bestaande uit voor de kerken relevante besluiten van
de diverse Landelijke Vergaderingen - kan beschikken, en
*draagt de commissie AKS tevens op een uitgave van een geactualiseerd AKS met bijlagen - voor te
bereiden en daarover op de volgende Landelijke Vergadering te rapporteren.”*

Wij zijn als Commissie AKS met deze opdracht aan het werk gegaan en presenteren de kerken hierbij
het resultaat, ter behandeling op de komende Landelijke Vergadering in 2004 te Lelystad.

Inleiding

Het AKS als geheel is nu zo'n 20 jaar oud. Nadat verschillende delen al in eerdere Landelijke
Vergaderingen of Conventen werden vastgesteld, werd het geheel besloten op de LV Breukelen 1982.
Nadien is er maar één, vrij minimale wijziging geweest (in artikel 17, toegevoegd werden de woorden
“De kerkenraad zal hiervan mededeling doen en desgewenst nader rekenschap geven aan de
zusterkerken, in regionale vergadering bijeen.”), en wel in 1995. De opdracht tot actualiseren lijkt
voornamelijk ingegeven door het missen van bepaalde onderwerpen. Met name wordt gewezen op de
rechtspositie van predikanten, een onderwerp dat op de LV Amersfoort 2001 uitgebreid aan de orde
kwam en opnieuw is geagendeerd voor de LV Lelystad 2004. De opdracht is echter duidelijk ruimer
geformuleerd, hij heeft zeker niet alleen op dit onderwerp betrekking. De ruime formulering van de
opdracht wordt begrensd door enerzijds het ‘algemeen wenselijke’ en anderzijds ‘uitbreiding of
aanscherping’. De vraag voor de commissie was natuurlijk wat ‘algemeen wenselijk’ geacht wordt en
wanneer precies van ‘aanscherping of uitbreiding’ gesproken moet worden. Moet bijvoorbeeld een
verduidelijkende uitwerking van een bestaand artikel als ‘aanscherping of uitbreiding’ gezien worden?
Ons inziens is dat niet het geval. We hebben de opdracht zo opgevat, dat ‘aanscherping of uitbreiding’
niet mag plaatsvinden ten opzichte van het AKS met inbegrip van hetgeen inmiddels ook al in
landelijk verband is afgesproken, maar (nog) niet in het AKS terug te vinden is. Zo verstaan valt er aan
het AKS behoorlijk wat te actualiseren. Wie trouwens het AKS eens zeer kritisch doorleest, merkt dat
er hoe dan ook te verbeteren valt aan de vastgestelde tekst, en wel uit verschillende invalshoeken. De
tijd die verstreken is gedurende de jaren van opstelling, de verschillende auteurs en soms ook het
compromiskarakter hebben hun sporen achtergelaten.

Wij zijn er vanuit gegaan dat een vernieuwd AKS in zichzelf consistent moet zijn, taalkundig aan deze
tijd aangepast en dat ook overigens voor de hand liggende verbeteringen in een dergelijke operatie
meegenomen dienen te worden. Wat zou moeten resulteren is een nog steeds beknopt, handzaam en
duidelijk AKS dat de kerkelijke praktijk goed kan ondersteunen.

Rapport Commissie AKS

Wijzigingen van verschillend karakter

De voorstellen tot aanpassing van het AKS doen wij vanuit twee hoofdgezichtspunten:

1. Redactioneel
2. Inhoudelijk

1. Redactionele aanpassingen

Redactionele aanpassingen worden weer vanuit drie gezichtspunten voorgesteld:

a) Taalkundig

Taalkundige aanpassingen worden voorgesteld vanwege de in 1995 ingevoerde nieuwe spelling. Verder wordt omwille van de leesbaarheid en bondigheid voorgesteld de artikelen zoveel mogelijk in de directe rede en in het enkelvoud te stellen. Ook zijn in het voorstel nevenschikkingen vergaand geschrapt en wordt inmiddels ouderwets aandoend woordgebruik geactualiseerd.

b) Consistentie

Consistentie achten wij gewenst om de indruk te vermijden dat met een andere omschrijving ook iets anders bedoeld wordt. Een ordenend stuk als het AKS is gebaat bij eenduidig woordgebruik en hoeft niet door gevarieerd woordgebruik leesbaarder gemaakt te worden. Consistent woordgebruik is ons evenwel niet altijd haalbaar gebleken. Zo wordt in de eerste hoofdstukken doorgaans over “gemeente” gesproken, maar in het vierde hoofdstuk over “kerk”. Alhoewel tussen beide verschillen zijn aan te wijzen, wordt doorgaans toch hetzelfde bedoeld.

c) Overig redactioneel

Verdere redactionele correcties worden voorgesteld om nu verspreid staande regelingen die feitelijk over hetzelfde gaan zo mogelijk op één plaats samen te brengen en daarmee tevens onderdelen mee te nemen die nu nog gemist worden. Vaak gaat dit samen met een wijziging uit oogpunt van consistentie.

2. Inhoudelijke aanpassingen

Inhoudelijke aanpassingen worden voorgesteld als uitwerking van inmiddels gepasseerde besluitvorming binnen onze kerken, gebleken noodzaak van aanpassing uit de (rechts)praktijk in onze of andere kerken en daar waar de huidige formulering van het AKS ons inziens onduidelijk is.

Voorbeelden

Wij noemen van elke invalshoek enkele voorbeelden. Wel moet bedacht worden dat veelal verschillende motieven door elkaar van betekenis zijn.

Een duidelijk voorbeeld van taalkundige aanpassing is de schrijfwijze van ‘kerkenraad’ in plaats van ‘kerkeraad’. De consistentie is bijvoorbeeld ver te zoeken als het gaat om de directe of indirecte rede. In artikel 4 staat nu zowel ‘De roeping ... geschiedt’ alsook ‘De verkiezing ... zal geschieden’, terwijl voor dit onderscheid geen reden aan te voeren is. Een overige redactionele wijziging stellen wij bijvoorbeeld voor bij de bevestiging van de ambtsdragers. Dit is nu voor de verschillende ambten afzonderlijk genoemd en stellen wij voor samen te brengen in één artikel. Overigens blijkt bij nauwkeurige lezing de bevestiging van kandidaten nu te ontbreken.

Voorbeeld van een voorstel tot inhoudelijke aanpassing is artikel 10, dat over het “ontslag om gewichtige redenen” gaat. Verschillende discussies en besluitvorming, tot op de LV waar dit voorstel voor het AKS behandeld wordt, dienen hierin mee te wegen.

Overigens treft u bij elk artikel een toelichting op de daar voorgestelde wijziging aan.

Rapport Commissie AKS

De Preambule

Waar de artikelen bedoelen om op bescheiden wijze ons kerkelijk samenleven te ordenen, neemt de Preambule (die in het AKS zelf overigens ‘Verklaring’ genoemd wordt) een bijzondere plaats in. Hij gaat, naar zijn aard, aan het Akkoord vooraf en staat er als het ware als een boog overheen. Zijn bijzondere plaats en functie maken dat wij voorstellen deze geheel ongewijzigd te laten en hem slechts van plaats en datum van vaststelling te voorzien. Dezelfde Preambule kan voor elke versie die ons AKS wellicht nog zal hebben, blijven fungeren.

De belangrijkste wijzigingen per hoofdstuk

Hoofdstuk I

Voorgesteld wordt in hoofdstuk I de term ‘diensten’ te vervangen door de term ‘ambten’. Dit voorstel leidt tot een redactionele wijziging van met name de artikelen 1 tot en met 4. Het argument voor dit voorstel is dat de term ‘dienst’ in het kerkelijk spraakgebruik een bredere strekking heeft dan de term ‘ambt’. De eerste associatie bij het opschrift van hoofdstuk I “De diensten” is de kerkdienst. Maar dit hoofdstuk regelt de ambten; de kerkdienst komt eerst ter sprake in hoofdstuk II “Het opzicht over leer en eredienst”. Deze wijziging komt overigens geenszins in mindering op het dienend karakter van de ambten, zoals verderop in dit hoofdstuk ook duidelijk tot uiting komt.

Voorts wordt voorgesteld om uit oogpunt van consistentie in hoofdstuk I de redactie van diverse artikelen inzake de roeping tot en bevestiging van de verschillende ambtsdragers én de dienst door deze ambten te wijzigen: onnodige verschillen in redactie worden dan gecorrigeerd.

Tot slot heeft artikel 10 (ontslag van de predikant om gewichtige redenen) een belangrijke uitbreiding ondergaan (evenals het parallel lopende artikel 30 in hoofdstuk III). In beide artikelen wordt een tweetal procedurele waarborgen node gemist: het beginsel van hoor-en-wederhoor en het beginsel van geen-rechter-in-eigen-zaak. Uiteraard is op dit punt overleg geweest met de Commissie WAP om zoveel als in dit stadium mogelijk was een eenduidig voorstel aan de kerken voor te kunnen leggen.

Hoofdstuk II

Voorgesteld wordt in hoofdstuk II om de regeling inzake het onderschrijven van de drie Formulieren van Enigheid uit te breiden (zie verder de toelichting bij artikel 17). Verder kan volgens ons in dit hoofdstuk worden volstaan met een enkele kleine wijziging in terminologie of redactie.

Hoofdstuk III

Ook in het hoofdstuk over de tucht kan ons inziens voornamelijk worden volstaan met een enkele kleine aanpassing. Overwogen is de binnen het AKS unieke verwijzing naar schriftplaatsen in artikel 26 uit oogpunt van consistentie te schrappen, immers ook bij andere onderwerpen en artikelen zou een verwijzing naar de Bijbel op zijn plaats (kunnen) zijn. Wij hebben gemeend op dit punt het streven naar consistentie niet te stringent te moeten doorvoeren, zulks mede omdat de rechtstreekse onderwijzing uit de Bijbel juist bij dit precaire onderwerp zeer op zijn plaats is. Zoals hiervoor reeds vermeld, stellen wij voor om artikel 30 (tucht over ambtsdragers), vanwege de parallelle met artikel 10, grondig te herzien.

Hoofdstuk IV

Het hoofdstuk over de kerkelijke vergaderingen verdient naar ons oordeel op een aantal punten verduidelijking en uitbreiding; korthedshalve zij verwezen naar de toelichting bij de diverse artikelen. Voorts stellen wij voor de reeds in ons kerkelijk spraakgebruik ingeburgerde term ‘regiovergadering’ op te nemen in het AKS. In artikel 31 lid 2 wordt voorgesteld om tot een eenduidige formulering voor het regionale verband te komen, die tevens aansluit bij de gegroeide praktijk. Daartoe wordt eerst de *regio* gedefinieerd als een groep van naburige kerken, en de samenkomst van afgevaardigden van de kerken als *regiovergadering*. Het ouderwetse en onduidelijke woord ‘ressort’ hoeft dan niet meer gebruikt te worden. Hiermee is de regio geen permanent orgaan of instituut geworden.

Rapport Commissie AKS

In de voorgestelde formulering is een mededeling aan de regio dus een mededeling aan de kerken van de regio (bijvoorbeeld per brief). Als voor een zaak de kerken van een regio bijeen moeten komen, dan wordt verwezen naar de regiovergadering. Een kerk hoort altijd bij één regio en één regiovergadering, en elke regio heeft haar ‘eigen’ kerken.

Zoals eerder opgemerkt verspringt te terminologie in dit hoofdstuk van ‘gemeente’ naar ‘kerk’; wij zagen geen kans om aan deze wellicht binnen ons voorstel merkwaardige inconsistentie te ontkomen.

Enkele algemene regels

Waar over de kerkdienst of eredienst wordt gesproken kiezen wij voor “openbare samenkomst van de gemeente”, tenzij er een inhoudelijke reden is om hiervan af te wijken. Er is nu bijvoorbeeld sprake van “in het openbaar voor de gemeente” (artikel 4) maar ook van “openbare samenkomst van de gemeente” (artikel 21).

Er wordt in verschillende artikelen verwezen naar het gebruik van liturgische formulieren ter ondersteuning van bepaalde handelingen, zoals bevestiging, doop en tucht. Wij stellen consistent de vermelding van een formulier voor, ook al weten wij ook van de praktijk die soms het gebruik van formulieren achterwege laat. Hiermee wordt dus de bepaling gehandhaafd dat bij diverse kerkelijke handelingen formulieren gebruikt worden, maar blijft – overeenkomstig de gegroeide praktijk in onze kerken – in het midden welke formulieren dat zouden moeten zijn. Wij vinden het dus te ver gaan om het gebruik van formulieren in het AKS niet meer te noemen, of ook om er steeds een “eventueel” bij te plaatsen.

Als punt van consistentie stellen wij ‘Gods Woord’ voor als het om de Bijbel gaat. In het AKS staat nu zowel ‘Gods Woord’ als ‘Woord van God’ als ‘Heilige Schrift’.

In verschillende artikelen is sprake van een termijn voor een bepaald recht (bijvoorbeeld preekconsent). De mogelijkheid tot verlenging is nergens opgenomen. Wij stellen deze ook niet voor, omdat volgens ons zulke termijnen een gezonde achtergrond hebben, en verlenging wegens bijzondere omstandigheden uit de aard der zaak toch al bij de instantie ligt die oorspronkelijk het recht verleende. Mochten de kerken desondanks willen dat een verlengingsoptie expliciet opgenomen wordt, dan moet daarbij wel gelet op consequente toepassing in alle relevante artikelen. Ook is het mogelijk om te kiezen voor bewoordingen als “voor *een bepaalde* termijn”.

In het AKS wordt enkele keren van ‘hij’ of ‘hem’ gesproken. Dit sluit aan bij het algemeen spraakgebruik en houdt geen (voor)oordeel in over de positie van de zusters. In ons voorstel hebben we dit veelal door een ‘wie’-constructie kunnen vermijden, maar niet altijd.

Commentaar

Nadat we in een aantal vergaderingen tot een eerste concept van een aangepast AKS waren gekomen, hebben we verschillende leden van onze kerken gevraagd dit eerste concept kritisch door te willen lezen en ons van commentaar te voorzien. Meelezers waren een paar theologen, iemand die bij de opstelling van het oorspronkelijke AKS betrokken was, een paar juristen en een Neerlandicus. Hun opmerkingen waren soms tegengesteld van aard. Wij hebben hun opmerkingen gewogen en in de nu gepresenteerde tekst verwerkt.

Commissie WAP

Met de Commissie Werkomstandigheden en Arbeidsvoorwaarden Predikanten (WAP) is met name gesproken over artikel 10 (ontslag om gewichtige redenen). Immers, in dit artikel en de werkzaamheden van deze commissie lag een directe aanleiding om een aanpassing van het AKS te vragen. Het nu voorgestelde artikel 10 is na overleg met de commissie WAP tot stand gekomen.

Rapport Commissie AKS

De Website Kerkrecht

Wij willen u ten slotte attenderen op de website www.kerkrecht.nl. Deze site is op initiatief van prof.dr. M. te Velde, hoogleraar kerkrecht TU Kampen (GKV), tot stand gekomen. Deze website is "ter ondersteuning van de hantering van kerkrecht en relevant gemeen recht in de praktijk van het kerk zijn en ter facilitering van het vak kerkrecht in het theologisch onderwijs en onderzoek" (citaat uit de notulen van de vergadering van de redactie/medewerkers van kerkrecht.nl.).

Prof. Te Velde en zijn medewerkers streven naar brede samenwerking met kerken van alle signatuur. Er wordt gewerkt aan een op te richten stichting waarin leden uit diverse kerken zitting zullen hebben. Vanuit onze kerken is tot dusverre commissielid ds. K. Muller bij de organisatie van deze site betrokken geweest.

Het ligt in de bedoeling dat naast de tekst van het AKS op deze site ook aanvullende informatie over het AKS te vinden zal zijn: de voornoemde lijst van LV besluiten, alsmede een studie over het AKS door J. Dekker (doctoraal bijvakscriptie TU Apeldoorn 1991). Wij stellen de kerken voor onze medewerking aan deze website voort te zetten en de commissie AKS (of een andere commissie) hiertoe opdracht te geven.

Indeling van het verdere rapport

1: – voorstel voor een vernieuwd AKS

In het laatste gedeelte van dit rapport wordt steeds eerst - in de linker kolom - het huidige AKS artikel weergegeven, dan - in de rechter kolom - het voorstel voor een nieuwe formulering en vervolgens - onder beide kolommen - een bij het artikel behorende toelichting.

Voor de inhoudsopgave van het AKS maken we echter een uitzondering: u vindt vetgedrukt de wijzigingen in de opsomming. De erbij behorende toelichting vindt u bij de betreffende artikelen.

2: – bijlagen bij het AKS

Direct na deze toelichting zijn de bijlagen genoemd die volgens ons bij het AKS gevoegd zouden moeten worden om een voldoende compleet beeld te geven van onze gezamenlijke afspraken, zij het in het AKS, zij het via besluiten op Landelijke Vergaderingen. Het voert volgens ons te ver al deze bijlagen nu reeds in gedrukte vorm mee te leveren, dit eist een volgens ons onverantwoord papiergebruik en zal niet of nauwelijks aan de besluitvorming bijdragen. Wel zullen ze op de LV ter inzage liggen. Ook zullen de diverse bijlagen (over enige tijd) te vinden zijn op de eerder genoemde website kerkrecht.nl.

3: – de handzame uitgave van AKS en bijlagen

Het verzorgen van de gevraagde "handzame geactualiseerde uitgave van het AKS met bijlagen" kan volgens ons pas na besluitvorming op de LV Lelystad 2004 ter hand genomen worden. De LV zou daarvoor een commissie kunnen benoemen en deze tevens een opdracht moeten geven om tenminste de bijlagen geactualiseerd te houden, ook na deze en toekomstige Landelijke Vergaderingen.

Rapport Commissie AKS

Commissievoorstel aan de kerken

Tot slot van dit rapport stellen wij als commissie AKS de kerken voor om:

- a) een geactualiseerd AKS te aanvaarden, gebaseerd op ons rapport;
- b) de eerste verzameling bijlagen bij het AKS vast te stellen;
- c) medewerking te (blijven) verlenen aan de website kerkrecht.nl;
- d) een commissie te benoemen die zorg draagt voor de medewerking aan de website kerkrecht.nl en voor de publicatie en verspreiding van het geactualiseerde AKS en de daarbij behorende bijlagen, inclusief bijlagen die mogelijk voortvloeien uit de LV Lelystad 2004.

Zeist/Amstelveen/Heerenveen, april 2003

Mr. A.J. van Helden
Drs. J.M. Louwerse
Ds. K. Muller

Rapport Commissie AKS

Voorgestelde Bijlagen bij het AKS

- 2-1 Evangelist (Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 21)
- 4-1 Diakenambt voor de zusters der gemeente (Akta LV Ede 1994-4, 26-28)
- 5-1 Steunbehoevende Theologische Studenten (Acta LV Ede 1991, 12, 51)
- 5-2 Theologische Studie-Begeleiding (Acta LV Ede 1991, 29-30, 111-112)
- 5-3 Regeling voor de opleiding, studiebegeleiding en kerkelijk onderzoek van predikanten binnen de Nederlands Gereformeerde kerken (Akta LV Apeldoorn 1994-5, 41-48; zie ook Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 64-66)
- 5-4 Niet-theologische vaardigheden (Acta LV Doorn 1998, pag. 18)
- 5-5 Opleidingsniveau (Acta LV Doorn 1998, pag. 19)
- 5-6 Opleiding predikanten (Acta LV Doorn 1998, pag. 39-40)
- 5-7 Opleiding predikanten (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 48-50)
- 5-8 Voortgaande vorming van predikanten (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 230-231)
- 7-1 Toelating buitenlandse predikanten (Acta LV Ede 1991, 18, 70-71)
- 9-1 Taakverlichting oudere predikanten (Acta LV Doorn, pag. 9-10)
- 9-2 Rechtspositie Predikanten (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 53evv)
- 11-1 Regeling voor de kerkelijke positie van de predikanten, belast met de geestelijke verzorging van militairen (Acta Ede 1994-5, 53-54)
- 11-2 Honorering Studie-Begeleiders (Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 59)
- 14-1 Diaconale Commissie (Acta LV Doorn 1998, pag. 36, 220)
- 17-1 Ondertekeningsformulier (LV Apeldoorn 1994-1995, pag. 4-5)
- 18-1 Liedereren (Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 29; zie ook Akta LV Dronten 1988, pag. 19-20,)
Definitieve lijst van goedgekeurde liederen uit het Liedboek (Akta LV Dronten 1988, pag. 102)
(In de in Akta gepubliceerde lijst is een fout geslopen: Gez. 58 moet Gez. 48 zijn.)
- 30-1 Seksueel misbruik binnen kerkelijke/pastorale situaties (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 45-46)
- 31-1 Richtlijnen voor het beheer van de plaatselijke archieven (Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 78-80)
- 31-2 Landelijk archief (Acta Doorn 1998, 62-66)
- 31-3 Financieel beheer (LV Dronten 1988) (Akta Ede 1991, 6/7, 39/40)
- 31-4 Financieel beheer (Acta Ede 1991, 28, 105)
- 31-5 Steunbehoevende Kerken (Acta LV Ede 1991, 12-13, 47-48)
- 31-6 Steunbehoevende Kerken (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 44-45)
- 38-1 Verkiezingsreglement voor het moderamen (Acta LV Doorn, pag. 67/8; zie ook Akta LV Enschede 1985-1986, pag. 71)
- 38-2 Stemprocedure voor verkiezingen op de Landelijke Vergaderingen van de Nederlands Gereformeerde Kerken (Acta LV Doorn 1998, pag. 66-67)
- 38-3 Voortgezette Landelijke Vergadering
- 39-1 Relatie met de kerk van Zeven (Acta Ede 1991, 8, 42-44, 21)
- 39-2 Relatie met Eglises Reformées Evangéliques Indépendantes (Acta Ede, 15, 54-56)
- 39-3 Relatie met de Reformed Church in Japan (Acta Ede 1991, 17, 59, 61)
- 39-4 Relatie met de Reformed Churches of New Zealand (Acta Ede 1991, 61)
- 39-5 Relatie met de Christian Reformed Church in North America, de Vrijgemaakte Kerken van Oost-Soemba, Die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, de Sinode Middellande, Reformed Church in Japan, Eglises Reformées Evangéliques Indépendantes de France, de Reformed Churches of Australia (Acta Ede 1991, 18, 61; Acta LV Doorn 1998, pag. 22)
- 39-6 Relatie met de Orthodox Presbyterian Church in de Verenigde Staten en de Igreja Reformada no Brasil (en andere gereformeerde kerken) (Acta Ede 1991, 18, 61; Acta LV Doorn 1998, pag. 22)
- 39-7 Relatie met buitenlandse kerken (Acta LV Doorn, pag. 22)
- 39-8 Relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken (Acta LV Doorn 1998, pag. 29-30)
- 39-9 Relatie met de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) (Acta LV Doorn 1998, pag. 31-32)
- 39-10 Relatie met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) (Acta LV Amersfoort 2001, pag. 42-43)

Rapport Commissie AKS

INHOUDSOPGAVE VAN HET AKS

Verklaring

1. Doel en inhoud van het akkoord
- I. DE DIENSTEN – DE AMBTEN
  2. Drie diensten, geen rangorde - **Drie ambten, geen rangorde**
  3. Noodzaak van wettige roeping –
Noodzaak van wettige roeping; bevestiging van ambtsdragers
  4. Roeping tot de dienst van ouderling en diaken -
Roeping tot het ambt van ouderling of diaken
  5. Roeping tot de dienst des Woords - **Voorbereiding op het ambt van predikant**
    - 5.1 Opleiding**
    - 5.2 Preekconsent voor studenten**
    - 5.3 Bijzondere gaven tot het ambt van het predikant**
  6. Beroeping en onderzoek van kandidaten – **Beroep en onderzoek van kandidaten**
  7. Beroeping en bevestiging van predikanten – **Beroep van predikanten**
  8. Band aan een bepaalde gemeente
  9. Levensonderhoud tijdens en na de dienst - **Levensonderhoud van predikanten**
  10. Ontslag uit de dienst om gewichtige redenen -
Ontslag van een predikant om gewichtige redenen
  11. Dienst van de predikant; bijzondere opdrachten
    - 11.1 Dienst van de predikant**
    - 11.2 Predikant met bijzondere opdracht**
  12. Ambtstermijn ouderlingen en diakenen - **Ambtstermijn van ouderling en diaken**
  13. Dienst van de ouderling
  14. Dienst van de diaken
  15. De kerkeraad – **De kerkenraad**
  16. Consulenten - **De consulent**
- II. HET OPZICHT OVER DE LEER EN DE EREDIENST
  17. Ondertekening Formulieren van Enigheid
  18. Eredienst; bediening van het Woord; christelijke feestdagen
  19. Doopsbediening - **Bediening van de heilige doop**
  20. Toelating tot het heilig avondmaal
  21. Bediening van het heilig avondmaal
  22. Onderwijs aan de jeugd der gemeente - **Catechese en geloofsbelijdenis**
    - 22.1 Catechese**
    - 22.2 Geloofsbelijdenis**
  23. Attesten
  24. Huwelijken
- III. DE TUCHT
  25. Karakter van de tucht
  26. Onderling toezicht
  27. Berouw en verzoening
  28. Voortgaande tucht
  29. Wederopneming
  30. Tucht over ambtsdragers – **Tucht over een ambtsdrager**
    - 30.1 Schorsing**
    - 30.2 Afzetting**

Rapport Commissie AKS

- IV. DE KERKELIJKE VERGADERINGEN
- 31. **Samenwerking van de kerken**
  - 1. - **31.1** Eendrachtig samenwerken
  - 2. - **31.2** Regionale en landelijke vergaderingen -
Regio, regiovergaderingen en landelijke vergaderingen
- 32. Uitsluitend kerkelijke zaken
- 33. Op kerkelijke wijze - **Besluitvorming**
- 34. Bekrachtiging en nakoming van besluiten
- 35. Beroep op meerdere vergaderingen
- 36. Afvaardiging naar regionale vergaderingen
- 37. **Kerkelijke rondvraag**
  - 1. Oordeel en hulp - **37.1 Oordeel en hulp**
  - 2. Op elkaar acht geven - **37.2 Op elkaar acht geven**
- 38. **Landelijke vergadering**
  - 1. Afvaardiging naar landelijke vergaderingen
    - 38.1 Afvaardiging naar de landelijke vergadering**
    - 38.2 Leiding van de landelijke vergadering**
  - 2. Agendum landelijke vergadering; voorlopig oordeel
    - 38.3 Agenda landelijke vergadering; voorlopig oordeel**
  - 3. Voortgezette landelijke vergadering
    - 38.4 Voortgezette landelijke vergadering**
- 39. Relatie met andere kerken
- 40. Functionering van het kerkelijk akkoord

Rapport Commissie AKS

VERKLARING

De kerken, door haar afgevaardigden bijeen in landelijke vergadering, betuigen haar onderlinge verbondenheid door het afleggen van de volgende verklaring:

1. Verklaring

Na al wat de gemeenten van de Here in de loop van de jaren en eeuwen in dit land hebben ondervonden door vervolging, overheidsbemoeiing, misleiding van de geesten, reglementenheerschappij en synodehiërarchie is het nu eens te meer haar hartelijke begeerte om onder de genadige bescherming van haar Heer en Heiland Jezus Christus, temidden van de verwarring van de tijd, in goede vrede en gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift, met elkaar te leven onder de enige heerschappij en leiding van het Hoofd van de kerk, onze Zaligmaker.

Zoals sedert de dagen van de Reformatie in de 16e eeuw de eenheid van de kerken allereerst en ten diepste bestond in hetzelfde geloof, in de gehoorzaamheid aan het Woord van God en in de gemeenschappelijke belijdenis, zo willen de Gereformeerde Kerken in Nederland, die in deze vergadering bijeen zijn, elkaar als opnieuw beloven - zich gevend eerst aan de Here en ook aan elkaar - zich aan het Woord van God en aan de belijdenis van de kerk van alle eeuwen te houden. Zij verklaren in dat belijden van de Waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie Formulieren van Enigheid is uitgedrukt, haar eenheid en de grond voor haar samengaan te vinden.

Zij beloven ook, elkaar bij te staan in de strijd voor de Naam en de eer van de Here, zich voegend naar het Schriftuurlijk onderwijs voor een geordend kerkelijk samenleven, opdat zij ook in de inrichting van het kerkelijk leven de wegen van het verbond van de Here mogen houden, niet in tirannieke eenheidsdwang, maar in de vrijheid van Christus, in de eenheid van de Geest van God, die samenbindt in gehoorzaamheid aan Zijn gebod, in liefde tot God en de naaste.

Zij begeren zo ook in deze dingen als één in Christus naar buiten op te treden - met de bede dat alle in belijdenis en leven waarlijk gereformeerde kerken en allen die de Here vrezen en Zijn getuigenissen kennen (Psalm 119:79), zich met hen voegen tot één gemeenschap, één van zin en één van gevoelen (1 Cor. 1:10), door de Geest van onze God.

2. Uitspraak

De kerken spreken uit, dat het al of niet aanvaarden van het (een) kerkelijk akkoord geen oorzaak van breuk of verwijdering mag zijn tussen gemeenten die één zijn in geloof en belijden.

3. Verzoek

De kerken verzoeken alle gemeenten die bezwaren hebben tegen aanvaarding van het (een) kerkelijk akkoord zich zoveel mogelijk te richten naar hetgeen met de meeste stemmen goedgevonden wordt, en inzonderheid haar medewerking te verlenen aan en haar stem te doen horen op de gemeenschappelijke vergaderingen, ook al kan voor hetgeen daar wordt besloten geen medeverantwoordelijkheid worden gedragen.

(Deze preambule is vastgesteld op een landelijke vergadering van de kerken te Utrecht in 1974)

Titel

Akkoord van Kerkelijk Samenleven	Akkoord voor Kerkelijk Samenleven
---	--

Voorgesteld wordt in de titel ‘van’ redactioneel te wijzigen in ‘voor’.

Met o.a. Prof. Van 't Spijker vragen wij ons af of het wellicht beter is om van “Akkoord voor ...” in plaats van “Akkoord van Kerkelijk Samenleven” te spreken. Het eigenlijke akkoord van kerkelijk samenleven wordt namelijk niet door de kerkorde, maar door de Bijbel en de belijdenis gevormd. Dit wordt bevestigd in de Verklaring of Preambule, die aan het AKS vooraf gaat:

“(De Nederlands Gereformeerde Kerken) verklaren haar eenheid en de grond voor haar samengaan te vinden in het belijden van de Waarheid van de Heilige Schrift, zoals in de drie Formulieren van Enigheid is uitgedrukt.” Het AKS als kerkorde betreft niet de inhoud maar enkel de organisatie van ons kerk zijn: het is dus een akkoord voor kerkelijk samenleven.

Rapport Commissie AKS

Artikel 1

Doel en inhoud van het akkoord	Doel en inhoud van het akkoord
In de gemeenten van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren. Daartoe is overeengekomen een regeling met betrekking tot:	In de gemeenten van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren. Daartoe is overeengekomen een regeling met betrekking tot:
I. De diensten	I. De ambten
II. Het opzicht over de leer en de eredienst.	II. Het opzicht over de leer en de eredienst
III. De tucht .	III. De tucht
IV. De kerkelijke vergaderingen.	IV. De kerkelijke vergaderingen

Voorgesteld wordt de term ‘dienst’ te vervangen door ‘ambt’. Dienst heeft namelijk een bredere betekenis dan ambt. Zakelijk regelt hoofdstuk I alleen de (drie) ambten genoemd in artikel 30 en 31 van de NGB, en daarvan de roeping tot het ambt, de verkiezing en bevestiging, en de inhoud ervan. Andere diensten in de gemeente worden niet in de kerkorde geregeld: de koster, organist, evangelist, contactzuster, pastoraal werker, enzovoorts.

Voorgesteld wordt om in het AKS dan ook alleen over (deze drie) ambten te spreken. Dat voorkomt ook het uit de opsomming van hoofdstuktitels gemakkelijk rijzende misverstand dat in hoofdstuk I iets geregeld zou worden over de erediensten of kerkdiensten. Zoals reeds in de algemene inleiding is opgemerkt, wordt met de wijziging van ‘dienst’ in ‘ambt’ geenszins het dienende karakter van de ambten miskend of veronachtzaamd.

Artikel 2

<p><u>I. DE DIENSTEN</u> <u>2 Drie diensten, geen rangorde</u> Er zijn drie diensten te onderscheiden: het ambt van dienaar des Woords of predikant, van ouderling en van diaken. Tussen deze diensten bestaat geen onderscheid in rangorde, alleen in dienstbetoon.</p>	<p><u>I. DE AMBTEN</u> <u>2 Drie ambten, geen rangorde</u> Er zijn drie ambten te onderscheiden: het ambt van predikant of dienaar van het Woord, van ouderling en van diaken. Tussen deze ambten bestaat geen onderscheid in rangorde, alleen in dienstbetoon.</p>
--	---

Overeenkomstig bij artikel 1 wordt ‘dienst’ gewijzigd in ‘ambt’. Overwogen is voorts om de uit redactioneel oogpunt overbodige nevenschikking ‘dienaar des Woords of predikant’ te schrappen. In het vervolg van het AKS wordt immers steeds (alleen) van predikant gesproken, behoudens in artikel 9. Vanwege de (verwachte) gehechtheid aan deze eretitel, hebben wij in ons voorstel voor artikel 2 net als bij artikel 9 deze nevenschikking gehandhaafd. Uit oogpunt van taalkundige actualisering wordt wel voorgesteld ‘dienaar des Woords’ te hertalen in ‘dienaar van het Woord’.

Rapport Commissie AKS

Artikel 3

Noodzaak van wettige roeping Niemand mag één van deze diensten vervullen zonder wettig geroepen te zijn.	Noodzaak van wettige roeping; bevestiging van ambtsdragers Niemand vervult een ambt zonder wettig geroepen en bevestigd te zijn. De roeping geschiedt door de gemeente, onder leiding van de kerkenraad. De bevestiging vindt in een openbare samenkomst van de gemeente plaats, met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier.
--	--

Over de bevestiging wordt voor de verschillende ambten in verschillende artikelen gehandeld (artikel 4: diaken en ouderling respectievelijk artikel 7: predikant), terwijl het in artikel 6 (kandidaat) ontbreekt. De gebruikelijke wijze van bevestiging in een samenkomst van de gemeente wordt alleen in artikel 4 en niet in artikel 7 genoemd. Het AKS is in deze dus weinig consistent.

Voorgesteld wordt de tekst van artikel 3 aan te vullen met twee algemeen – voor alle ambten – geldende regels uit artikel 4: de openingszin van artikel 4 (de bepaling over de roeping) en de slotzin van artikel 4 (de bepaling over de wijze van bevestiging). Daarmee worden deze bepalingen, die in artikel 4 eigenlijk alleen de ouderling en diaken betreffen, toegepast als een algemene regel voor alle ambten. Ook bij de predikant zijn deze bepalingen van toepassing en zinvol. Voorgesteld wordt voorts om in de titel naar beide onderwerpen te verwijzen. De benoeming door de kerkenraad, na de roeping door de gemeente en voor de bevestiging is niet in het AKS opgenomen; zij wordt als vanzelfsprekende tussenstap verondersteld. Het AKS behoeft op dit punt geen aanvulling.

Rapport Commissie AKS

Artikel 4

<p>Roeping tot de dienst van ouderling en diaken De roeping tot een dienst of ambt geschiedt door de gemeente, onder leiding van de kerkenraad. Dit kan op de volgende wijze plaatsvinden: De kerkenraad stelt de gemeente in de gelegenheid de aandacht te vestigen op belijdende leden, die zij acht te voldoen aan de in de Heilige Schrift voor ambtsdragers gestelde eisen. Daarna stelt hij de gemeente in de regel het dubbele van het vereiste aantal te verkiezen ambtsdragers voor om haar daaruit te laten kiezen. De verkiezing, waartoe de belijdende leden van de gemeente gerechtigd zijn, zal geschieden na gebed om de leiding van de Heilige Geest. De namen van hen, die tot het ambt geroepen zijn, zullen op twee zondagen afgekondigd worden. Indien geen wettige bezwaren worden ingebracht, zal de bevestiging in het openbaar voor de gemeente plaatsvinden, met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier.</p>	<p>Roeping tot het ambt van ouderling of diaken De roeping tot het ambt van ouderling of diaken vindt op de volgende wijze plaats: De kerkenraad stelt de gemeente in de gelegenheid de aandacht te vestigen op belijdende leden, die zij acht te voldoen aan de in Gods Woord voor ambtsdragers gestelde eisen. Daarna stelt hij de gemeente in de regel het dubbele van het aantal te verkiezen ambtsdragers voor, om haar daaruit te laten kiezen. De verkiezing, waartoe de belijdende leden van de gemeente gerechtigd zijn, geschiedt na gebed om de leiding van de Heilige Geest. De naam van hem, die tot het ambt geroepen is, wordt op twee zondagen afgekondigd. Indien geen gegronde bezwaren worden ingebracht, vindt de bevestiging plaats.</p>
---	--

Het voorgestelde artikel 4 geeft een uitwerking van artikel 3 voor wat betreft de roeping tot het ambt van diaken of ouderling: dit wordt in de eerste zin van het artikel – na de titel – nog eens duidelijk vermeld: “De roeping tot het ambt van ouderling of diaken (etc)”.

Voorgesteld wordt verder de nevenschikking “dienst of ambt” te schrappen en het (onbedoeld?) facultatief geformuleerde “Dit kan op de volgende wijze plaatsvinden” te wijzigen in “vindt op de volgende wijze plaats”. De kerkorde beoogt geen facultatieve mogelijkheid aan te reiken, maar een algemene regeling te bieden; zulks laat onverlet dat het de plaatselijke kerkenraad vrijstaat wegens omstandigheden om gegronde redenen van deze regel af te wijken. Met het schrappen van het woordje ‘kan’ wordt dus geen aanscherping beoogd, enkel een taalkundige verbetering.

Het ‘wettig’ is gewijzigd in ‘gegronde’; zakelijk komen beide termen op hetzelfde neer (wettige bezwaren zijn zeker gegrond), maar ‘gegrond’ klinkt wat minder juridisch. Bovendien betekent ‘wettig’ letterlijk “in overeenstemming met/volgens de wet”, maar onduidelijk is welke wet in dit (kerkordelijke) verband bedoeld wordt.

‘Heilige Schrift’ stellen wij voor te wijzigingen in ‘Gods Woord’ (zie ook de artikelen 11, 21, 24, 31 en 34).

Het woord ‘vereiste’ kon tot misverstanden leiden en is weggelaten, om de kerkenraad ruimte te geven ervoor te kiezen, zo nodig vacatures onvervuld te laten.

Artikel 5

<p>Roeping tot de dienst des Woords Zij, die zich met goed gevolg op een regionale vergadering van het ressort waarin zij wonen aan een onderzoek aangaande leer en leven hebben onderworpen, kunnen beroepen worden tot het ambt van dienaar des Woords.</p> <p>Tot dit onderzoek zullen worden toegelaten, zij die met goed resultaat een deugdelijke opleiding tot deze dienst gevolgd hebben en de vereiste gaven daarvoor bezitten, tot welke gaven behoren die van ootmoed, wijsheid, kennis, onderscheidingsvermogen en bekwaamheid om onderwijs te geven. Betrokkenen zullen het recht hebben in de kerken voor te gaan om beroepen te kunnen worden tot het ambt van dienaar des Woords. Zij, die zulk een opleiding niet hebben gevolgd, kunnen tot dit onderzoek worden toegelaten, indien duidelijk blijkt dat zij bijzondere gaven tot de dienst bezitten, waaronder de bovengenoemde.</p> <p>De regionale vergadering zal hierover oordelen, met gebruikmaking van de door de kerkenraad gegeven inlichtingen. Indien het oordeel gunstig is, zal zij de betrokkenen een tijdlang het recht verlenen in de kerken een opbouwend woord te spreken, en eventueel zal beroepbaarstelling volgen.</p>	<p>Vorbereiding op het ambt van predikant</p> <p>5.1 Opleiding Wie verlangt tot het ambt van predikant te worden toegelaten, volgt als voorbereiding een deugdelijke opleiding en dient de voor dit ambt vereiste gaven te bezitten, waartoe behoren die van ootmoed, wijsheid, kennis, onderscheidingsvermogen en bekwaamheid om onderwijs te geven.</p> <p>Nadat de opleiding met goed gevolg is afgesloten onderwerpt hij zich aan een onderzoek naar leer en leven en bekwaamheid tot het ambt. Dit onderzoek vindt plaats op de regiovergadering van de gemeente waartoe hij behoort. Wie met goed gevolg dit onderzoek heeft ondergaan wordt voor een termijn van twee jaren als kandidaat beroepbaar gesteld en verkrijgt daartoe preekconsent.</p> <p>5.2 Preekconsent voor studenten Wie de opleiding voor het ambt van predikant volgt, kan bij de regiovergadering van de gemeente waartoe hij behoort preekconsent aanvragen. Hij onderwerpt zich bij die regiovergadering aan een onderzoek naar leer en leven en bekwaamheid. Wie met goed gevolg dit onderzoek heeft ondergaan, verkrijgt, in de regel voor een termijn van een jaar, preekconsent.</p> <p>5.3 Bijzondere gaven tot het ambt van het predikant Wie verlangt tot het ambt van predikant te worden toegelaten zonder de daartoe vereiste opleiding te hebben gevolgd, dient bijzondere gaven tot het ambt van predikant te bezitten, alsook die van ootmoed, wijsheid, kennis, onderscheidingsvermogen en bekwaamheid om onderwijs te geven.</p> <p>Hij onderwerpt zich aan een onderzoek naar leer en leven en bekwaamheid tot het ambt. Dit onderzoek vindt plaats op de regiovergadering van de gemeente waartoe hij behoort. Wie met goed gevolg dit onderzoek heeft ondergaan, verkrijgt voor een termijn van twee jaren preekconsent.</p> <p>Wie met goed gevolg een tweede onderzoek heeft ondergaan, wordt voor een termijn van twee jaren als kandidaat beroepbaar gesteld en verkrijgt daartoe preekconsent.</p>
--	---

Redactioneel merken wij op dat het huidige artikel 5 bestaat uit een lange tekst van 4 alinea's, waardoor het niet eenvoudig leest. Om dit te verduidelijken wordt voorgesteld een subnummering met subtitels aan te brengen. Ook is de volgorde van de bepalingen aangepast, om een meer logische opbouw te krijgen. De titel van het artikel is aangepast om de inhoud duidelijker aan te geven.

Bij onderdeel 5.3 is voor alle duidelijkheid herhaald wat al bij 5.1 en 5.2 vermeld staat maar voor dit onderdeel tevens van toepassing is, zodat elk subonderdeel zelfstandig leesbaar wordt.

Rapport Commissie AKS

Inhoudelijk is de lijst van vereiste bekwaamheden in de voorgestelde tekst uniform geformuleerd.

Blijkens de LV Apeldoorn 1994-5 staat de bekwaamheid centraal bij de genoemde onderzoeken (regio-examens); om die reden is dit begrip aan het duo 'leer en leven' toegevoegd.

Verder is in artikel 5 het preekconsent voor studenten nu niet (duidelijk) geregeld: voorgesteld wordt dit in een aparte bepaling (5.2) te regelen.

Voorts is de positie van de regio verduidelijkt, in lijn met de tussentijdse besluitvorming over de examenregeling op de LV Apeldoorn 1994-5.

Ten slotte wordt voorgesteld termijnen voor preekconsent en beroepbaarstelling toe te voegen.

Preekconsent wordt in de regel verleend voor de duur van 1 jaar en kan op verzoek met telkens een jaar worden verlengd. Ook voor beroepbaarstelling is het ons inziens een goede zaak deze niet onbepaald ("tot nader order") te geven. Indien een preekconsent verleend is en de kandidaat gedurende twee jaren geen beroep heeft ontvangen, lijkt het ons zinvol om als regiovergadering nog eens met de kandidaat te spreken en in gezamenlijkheid te bezien in hoeverre een verdere verlenging van de beroepbaarstelling zinvol is. Indien de genoemde termijnen te rigide worden gevonden, zou ook de formulering "voor een bepaalde termijn" gebruikt kunnen worden.

Artikel 6

Beroeping en onderzoek van kandidaten Wanneer een kandidaat beroepen wordt in een gemeente en hij het beroep aanvaardt, zal de regionale vergadering van het ressort, waartoe de beroepende gemeente behoort, een onderzoek instellen, alvorens hem tot de volle dienst van Woord en sacramenten toe te laten.	Beroep en onderzoek van kandidaten Wanneer een kandidaat beroepen is door een gemeente en het beroep aanvaardt, stelt de regiovergadering waartoe de beroepende gemeente behoort een afsluitend onderzoek naar leer en leven en bekwaamheid in. Wie met goed gevolg dit onderzoek heeft ondergaan, wordt in het ambt van predikant bevestigd.
--	---

Voorgesteld wordt “het onderzoek” waarvan in dit artikel sprake is, duidelijk te benoemen, in lijn met artikel 5 als volgt: “onderzoek naar leer en leven en bekwaamheid”.

Toegevoegd is ‘afsluitend’ om de (tijds)lijn met het vorige artikel (5) aan te geven.

In het verlengde van de wijziging van ‘dienst’ in ‘ambt’ stellen wij voor “alvorens hem tot de volle dienst van Woord en sacramenten toe te laten” te vervangen door “wordt in het ambt van predikant bevestigd”. Ook is daarmee een verwijzing naar de bevestiging (in ons voorstel: artikel 3) ter verduidelijking toegevoegd.

Rapport Commissie AKS

Artikel 7

<p>Beroeping en bevestiging van predikanten Wie reeds als predikant aan een gemeente verbonden is, kan door een andere gemeente beroepen worden. De bevestiging zal plaatsvinden na instemmend advies van de regionale vergadering van het ressort, waartoe de beroepende gemeente behoort. Hiervoor is vereist een wettig bewijs van ontslag; een goede attestatie aangaande leer en leven uit de gemeente waaraan hij tevoren verbonden was; en een goed getuigenis van de regionale vergadering van het ressort, waartoe deze gemeente behoort.</p>	<p>Beroep van predikanten Wie als predikant aan een gemeente verbonden is, kan door een andere gemeente beroepen worden. Wanneer de predikant het beroep aanvaardt, vindt de bevestiging plaats na goedkeuring van de regiovergadering waartoe de beroepende gemeente behoort. Hiervoor zijn vereist de beroepsbrief met een bewijs van aanneming van het beroep, een bewijs van ontslag, een goede attestatie aangaande leer en leven uit de gemeente waaraan hij tot dan toe verbonden was alsmede een goed getuigenis van de regiovergadering waartoe deze gemeente behoort.</p>
---	--

Het aannemen van het beroep is nu expliciet genoemd in lijn met artikel 6. Het ‘instemmend advies’ van de ‘regionale vergadering’ is in lijn met volgende artikelen gewijzigd in ‘goedkeuring’ van de ‘regiovergadering’. De term ‘instemmend advies’ is wat ambivalent; bedoeld wordt een ‘groen licht’ door de regiovergadering. Dit is evenwel geen advies, maar een goedkeuring, een besluit.

De lijst van vereisten is gecompliceerd; in het huidige artikel ontbreekt de beroepsbrief en het bewijs van aanneming van het uitgebrachte beroep. Uit de titel is ‘bevestiging’ geschrapt omdat dit in ons voorstel in artikel 3 is opgenomen.

Rapport Commissie AKS

Artikel 8

Band aan een bepaalde gemeente Niemand zal als predikant beroepen worden zonder verbonden te worden aan een bepaalde gemeente, noch in een andere gemeente enig ambtelijk werk verrichten zonder daartoe een verzoek te hebben ontvangen van de kerkenraad van die gemeente.	Band aan een bepaalde gemeente Niemand vervult het ambt van predikant zonder verbonden te zijn aan een bepaalde gemeente, noch verricht hij in een andere gemeente enig ambtelijk werk zonder daartoe een verzoek te hebben ontvangen van of namens de kerkenraad van die gemeente.
--	---

De huidige tekst lijkt zich te beperken tot de fase van het beroep en slechts impliciet de bevestiging, terwijl ontwikkelingen daarna open gelaten worden. Bedoeld is natuurlijk dat een predikant, ook als hij een bijzondere opdracht heeft gekregen (zie artikel 11) altijd aan een bepaalde gemeente verbonden is. Voorgesteld wordt daarom de tekst van artikel 8 te verduidelijken door ‘beroepen’ te wijzigen in “vervult het ambt (enzovoorts)”.

Ook stellen wij voor de toevoeging van ‘namens’ in de slotzin, omdat voor ambtelijk werk in een andere gemeente het verzoek ook námens de kerkenraad gedaan kan worden, zoals bij de preekvoorziening doorgaans het geval is.

Artikel 9

<p>Levensonderhoud tijdens en na de dienst De gemeenten zullen haar predikanten, ook indien deze door ziekte, ouderdom of soortgelijke oorzaken niet meer in staat zijn hun ambtelijk werk te verrichten, en eveneens hun weduwen en wezen, van behoorlijk levensonderhoud voorzien. Als regel zal aan de dienaren des Woords ontheffing van hun ambtelijk werk worden verleend, wanneer zij de leeftijd van 65 jaar bereikt hebben, tenzij met wederzijdse bewilliging anders overeengekomen wordt en zullen zij de naam en de eer van dienaar des Woords behouden.</p>	<p>Levensonderhoud van predikanten Een gemeente voorziet haar predikant van behoorlijk levensonderhoud, ook indien deze door ziekte, ouderdom of soortgelijke oorzaak niet meer in staat is zijn ambtelijk werk te verrichten, en na overlijden zijn weduwe en wezen. In de regel wordt aan een predikant ontheffing van zijn ambtelijk werk verleend wanneer hij de leeftijd van 65 jaar bereikt, tenzij met wederzijdse bewilliging anders overeengekomen wordt. Hij behoudt de naam en eer van dienaar van het Woord.</p>
---	---

In de titel van het artikel komt nu duidelijk uit dat het uitsluitend om predikanten gaat.
De titel 'Dienaar van het Woord' is in het kader van 'naam en eer' hier aan het slot gehandhaafd, overeenkomstig de toelichting bij artikel 2.

Rapport Commissie AKS

Artikel 10

<p>Ontslag uit de dienst om gewichtige redenen Indien een predikant om gewichtige redenen zijn gemeente niet langer kan dienen, zonder dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan een zonde die tuchtwaardig maakt, zal hem ontslag kunnen worden verleend, echter niet zonder goedkeuring van de regionale vergadering van het ressort waartoe zijn gemeente behoort, en met bewilliging van een genabuurde regionale vergadering. Aan deze vergadering zal ook de beslissing staan of de betrokkene al dan niet beroepbaar blijft. In overleg met de regionale vergadering zal de kerkenraad een regeling treffen voor het levensonderhoud gedurende de tijd dat de ontslagen dienaar niet door een andere gemeente beroepen is of door andere arbeid in eigen levensonderhoud kan voorzien. Deze regeling zal in het algemeen een tijdelijk karakter dragen.</p>	<p>Ontslag van een predikant om gewichtige redenen Een predikant die naar het oordeel van de kerkenraad om gewichtige, niet-tuchtwaardige redenen zijn gemeente niet langer kan dienen, wordt ontslag verleend.</p> <p>De kerkenraad gaat slechts tot ontslag over nadat:</p> <ol style="list-style-type: none"> het voorgenomen ontslag door of namens de kerkenraad is besproken met de betrokken predikant; goedkeuring is verkregen van de regiovergadering; van het voorgenomen ontslag mededeling is gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. <p>De goedkeuring van de regiovergadering wordt verkregen in een besloten vergadering, waarin de betrokken kerkenraad en predikant gelegenheid krijgen in elkaars aanwezigheid te worden gehoord.</p> <p>De kerkenraad, de predikant en de overige afgevaardigden, die bij het voorgenomen ontslag betrokken zijn geweest of belang hebben, nemen niet deel aan de beraadslagingen.</p> <p>Het verzoek om goedkeuring van het voorgenomen ontslag bevat een door een landelijke adviescommissie gegeven advies ten aanzien van het voorgenomen ontslag en de financiële regeling.</p> <p>Tegen het besluit van de kerkenraad staat rechtstreeks beroep open op de Landelijke Vergadering. Indien echter de betrokken predikant alleen de financiële regeling niet billijk acht, wordt dit geschil beslecht door een bindend advies.</p> <p>Tenzij de regiovergadering tot het oordeel komt dat de predikant ook in een andere gemeente zijn ambt niet naar behoren zal kunnen vervullen, wordt hij voor een bepaalde termijn beroepbaar gesteld en blijft zolang als predikant verbonden aan de gemeente die hij diende.</p>
---	--

Op een uitdrukkelijke actualisering van artikel 10 is al in de opdracht aan onze commissie gezinspeeld: “overwegende dat de discussie rondom het rapport van de commissie ‘Rechtspositie Predikanten’ zeer waarschijnlijk tot actualisering uitnodigt, ...”.

Rapport Commissie AKS

Die actualisering hebben wij voornamelijk gezocht in:

- 1) het uitdrukkelijk opnemen van een tweetal beginselen van een goede procesorde: het beginsel van 'hoor-en-wederhoor' en het beginsel van 'geen-rechter-in-eigen-zaak' (onpartijdigheid, geen vooringenomenheid)
- 2) het goed onderscheiden van de verschillende rollen van de verschillende betrokkenen: ambtsdrager, kerkenraad, gemeente, regio(vergadering) in de verschillende fasen van de ontslagprocedure: voornemen, goedkeuring en instemming, besluit en beroepsmogelijkheid.

Dit heeft in ons voorstel geleid tot een uitbreiding en duidelijker ordening van de tekst. Een vergelijkbare tekstbehandeling komt terug in artikel 30 bij de tucht over ambtsdragers.

De tekst van ons voorstel is voorgelegd aan en besproken met de Commissie WAP. In ons voorstel is de door deze commissie voorgestane rol voor een landelijke adviescommissie overgenomen. Deze commissie zal de regiovergadering adviseren met betrekking tot de redelijkheid en billijkheid van het voorgenomen ontslag en de daarbij te treffen financiële regeling.

Aanvullend is in ons voorstel opgenomen dat een geschil over sec de financiële afhandeling van het ontslag langs de weg van bindend advies wordt beslecht, zodat niet de LV op korte termijn bijeen hoeft te worden geroepen: Predikant en kerkenraad zoeken in onderling overleg een ter zake deskundige en leggen hem het geschil voor; beide partijen zijn aan het oordeel van de deskundige gebonden. Onder verwijzing naar het voorstel van de Commissie WAP: deze wijze van geschillenbeslechting dient - naast deze vermelding in het AKS - in elke beroepingsbrief te worden opgenomen (bij wijze van vaststellingsovereenkomst in de zin van artikel 7:900 Burgerlijk Wetboek), zodat deze met de aanvaarding van het uitgebrachte beroep tussen partijen - predikant en gemeente - is overeengekomen.

Betreft het geschil (ook) het ontslag zelf of de beroepbaarstelling (na het ontslag) dan is ons voorstel om rechtstreeks beroep open te stellen op de LV. De regio kan namelijk moeilijk als beroepsinstantie optreden, na de eerder door haar gegeven goedkeuring (wegens het eerder genoemde beginsel van 'geen-rechter-in-eigen-zaak'). Het is zaak dat in een voorkomend geval de LV op zo kort mogelijke termijn bijeenkomt, gelet op het grote belang van de betrokken predikant bij voortzetting van zijn ambt. Deze beroepsprocedure wijkt dus af van de algemene regeling in artikel 35.

De gevraagde instemming aan de gemeente is geen eis van goedkeuring, maar een meedelen aan en bespreken met de gemeente. Zoals de gemeente is betrokken bij het aangaan van de werkrelatie met haar predikant (beroepen en bevestigen), zo is zij ook rechtstreeks betrokken bij het beëindigen daarvan.

Rapport Commissie AKS

Artikel 11

<p>Dienst van de predikant; bijzondere opdrachten</p> <p>De dienst van de predikant houdt in: de verkondiging van het Woord van God, de bediening van de sacramenten, het voorgaan in de openbare gebeden van de gemeente, het met zijn medeambtsdragers herderlijk zorgen voor de gemeente en haar leden, het verdedigen en doorgeven van de zuivere leer en het onderwijzen van de jeugd der gemeente en van allen die onderwijs behoeven.</p> <p>Het zal mogelijk zijn, dat sommige predikanten een bijzondere opdracht ontvangen ten behoeve van de opleiding tot de dienst des Woords, tot geestelijke verzorging van bijzondere aard of ter verbreiding van het evangelie.</p> <p>Zij zullen aan een gemeente verbonden blijven. De verhouding waarin zij tot de betrokken gemeente staan, dient geregeld te worden onder goedkeuring van de regionale vergadering.</p>	<p>Dienst van de predikant; bijzondere opdrachten</p> <p>11.1 Dienst van de predikant</p> <p>De dienst van de predikant houdt in: het verkondigen van Gods Woord, het bedienen van de sacramenten, het voorgaan in de openbare gebeden van de gemeente, het verdedigen en doorgeven van de zuivere leer en het onderwijzen van de jeugd van de gemeente en van allen die dit behoeven, alsmede het herderlijk zorgen voor de gemeente en haar leden, het trouw bezoeken van de leden, het toerusten tot dienstbetoon, het toezien op leer en wandel van medeambtsdragers, en het tezamen met de ouderlingen oefenen van de kerkelijke tucht.</p> <p>11.2 Predikant met bijzondere opdracht</p> <p>Een predikant kan een bijzondere opdracht ontvangen, zoals ten behoeve van de opleiding tot predikant, de theologische studiebegeleiding, geestelijke verzorging van bijzondere aard of verbreiding van het evangelie.</p> <p>Een predikant met bijzondere opdracht blijft aan een gemeente verbonden. De verhouding waarin deze tot de betrokken gemeente staat, wordt geregeld met goedkeuring van de regiovergadering waartoe deze gemeente behoort.</p>
--	--

Voor de duidelijkheid en leesbaarheid wordt een splitsing in sub 11.1 en 11.2 voorgesteld en is de opsomming van taken overzichtelijker geredigeerd.

Nu de inhoudelijke taken van de ambten aan de orde zijn, is het woord ‘dienst’ (geheel op zijn plaats en dus) gehandhaafd (zie ook de artikelen 13 en 14). Daarmee blijft het dienend karakter van het ambt in het AKS voldoende verwoord en gewaarborgd.

Als aanvulling wordt voorgesteld om de taken van de ouderling, die inherent zijn aan die van de predikant, hier voor de volledigheid in te lassen (conform de formulering van artikel 13). De taakstelling is conform artikel 13 aangevuld met het “toerusten tot dienstbetoon”, een element dat ons inziens niet gemist zou moeten worden.

Verder wordt in 11.2 voorgesteld om bij de ‘bijzondere opdracht’ de TSB (als NGK-eigen verschijnsel) expliciet te noemen.

Rapport Commissie AKS

Artikel 12

<p>Ambtstermijn ouderlingen en diakenen De ouderlingen en diakenen zullen naar plaatselijke regeling twee of meer jaren dienen. Tenzij de kerkenraad oordeelt dat de omstandigheden het wenselijk maken dat zij langer dienen dan is overeengekomen, zullen zij na hun ambtstermijn door anderen vervangen worden. Voor dit oordeel van de kerkenraad zal de instemming van de gemeente worden gevraagd.</p>	<p>Ambtstermijn van ouderling en diaken Een ouderling of diaken dient naar plaatselijke regeling twee of meer jaren. Na afloop van zijn ambtstermijn treedt hij af, tenzij de kerkenraad het wenselijk oordeelt dat hij langer dient. Voor dit oordeel wordt de goedkeuring van de gemeente gevraagd.</p>
---	--

De vervanging van aftredende ambtsdragers behoeft hier niet geregeld te worden, er kan ook sprake zijn van krimp. Waar het om gaat is dat ze na hun termijn aftreden, dan wel met instemming van de gemeente langer blijven.

Rapport Commissie AKS

Artikel 13

<p>Dienst van de ouderling De dienst van de ouderling houdt in: het weiden van de gemeente als kudde Gods, het trouw bezoeken van de leden van de gemeente, het toezien op de leer en wandel van medeambtsdragers, en het tezamen met de dienaren des Woords oefenen van de kerkelijke tucht.</p>	<p>Dienst van de ouderling De dienst van de ouderling houdt in: het herderlijk zorgen voor de gemeente en haar leden, het trouw bezoeken van de leden, het toerusten tot dienstbetoon, het toezien op leer en wandel van medeambtsdragers, en het tezamen met de predikant oefenen van de kerkelijke tucht.</p>
--	--

Net als bij de artikelen 11 en 14 is ‘dienst’ hier blijven staan (zie bij artikel 11).

Uit artikel 11 is het ‘herderlijk zorgen voor de gemeente en haar leden’ overgenomen.

In lijn met de toegenomen nadruk hierop in de praktijk van het kerkelijk leven wordt voorgesteld het artikel met het element van ‘toerusten tot dienstbetoon’ aan te vullen.

Rapport Commissie AKS

Artikel 14

<p>Dienst van de diaken De dienst van de diaken houdt in: het verlenen van christelijke hulp aan de leden der gemeente die in nood verkeren, en hen met raad en troost bij te staan. Naar vermogen zullen zij ook anderen hulp bieden.</p>	<p>Dienst van de diaken De dienst van de diaken houdt in: het verlenen van christelijke ondersteuning aan de leden van de gemeente - en naar vermogen ook aan anderen - die in nood verkeren, hen met raad en troost bijstaan en het opwekken van de leden van de gemeente tot het bewijzen van barmhartigheid aan de naaste.</p>
---	--

Ook de taak van de diaken behoeft ons inziens een uitbreiding (op papier, die reeds lang praktijk is): de opwekking tot het bewijzen van barmhartigheid aan de naaste binnen en buiten de kring van de gemeente.

Rapport Commissie AKS

Artikel 15

<p>De kerkenraad De ambtsdragers tezamen vormen de kerkenraad, die belast is met de leiding en verzorging van de gemeente. Voor overleg daartoe vergadert de kerkenraad regelmatig. Van genomen besluiten zal nauwkeurig aantekening worden gemaakt.</p>	<p>De kerkenraad De ambtsdragers tezamen vormen de kerkenraad. Deze is belast met de leiding en verzorging van de gemeente. Voor overleg daartoe vergadert de kerkenraad regelmatig. Van genomen besluiten wordt nauwkeurig aantekening gemaakt. De uitoefening van de tucht is voorbehouden aan de ouderlingen tezamen met de predikant.</p>
---	--

Voorgesteld wordt om de regel uit artikel 13 te herhalen, dat slechts de predikant en ouderlingen belast zijn met de uitoefening van de tucht. Het AKS is namelijk inconsistent over de kerkenraad in combinatie met de tucht. Volgens artikel 15 behoren de diakenen tot de kerkenraad en volgens de artikelen 26, 27, 28 en 30 is de kerkenraad verantwoordelijk voor de tucht. Echter, artikel 13 bepaalt dat de ouderlingen tezamen met de predikant de tucht oefenen, de diakenen worden hierbij niet genoemd en blijkens artikel 14 ook niet bedoeld.

Wellicht hangt genoemde inconsistentie samen met het verschil tussen de DKO en de NGB: de DKO rekent in artikel 37 de diakenen niet tot de kerkenraad (uitgezonderd de 'minikerkenraden'), terwijl de NGB in artikel 30 de diakenen wel tot de kerkenraad rekent.

Het is overigens opmerkelijk dat de DKO bepaalt dat elke gemeente een kerkenraad zal hebben, terwijl het AKS dat veronderstelt.

Rapport Commissie AKS

Artikel 16

Consulenten De kerken in een bepaalde regio zullen vacante gemeenten, indien deze dit verzoeken, hulp verlenen door een predikant aan te wijzen om hen te helpen en van advies te dienen.	De consulent Een regiovergadering verleent een gemeente in haar midden op verzoek hulp, door een predikant als consulent aan te wijzen om deze gemeente met raad en daad bij te staan.
---	--

Het woord 'consulent' komt alleen in de titel en niet in tekst voor; de tekst wordt daarop aangepast.

Verder wordt voorgesteld uitdrukkelijk een consulentschap mogelijk te maken ook als een gemeente niet vacant is, maar wel bijstand heeft. Te denken valt aan situaties van ziekte of anderszins langdurige ontstentenis van een (wijk)predikant.

Verder stellen wij voor de omschrijving "helpen en van advies te dienen" te hertalen in de uitdrukking "met raad en daad bij te staan", omdat in 'helpen' het adviseren als mogelijkheid al besloten ligt.

II. HET OPZICHT OVER DE LEER EN DE EREDIENST

Artikel 17

<p>Ondertekening Formulieren van Enigheid De ambtsdragers zullen de drie Formulieren van Enigheid (te weten: de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus, en de Dordtse Leerregels) ondertekenen als blijk van hun instemming met de leer van de kerk. Indien een ambtsdrager de ondertekening weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, zal de uitoefening van zijn ambt worden opgeschort, tot hij zich nader zal hebben verklaard ten genoegen van zijn kerkenraad. De kerkenraad zal hiervan mededeling doen en desgewenst nader rekenschap geven aan de zusterkerken, in regionale vergadering bijeen. Ook zij die door een regionale vergadering beroepbaar zijn gesteld, of het recht hebben verkregen een opbouwend woord te spreken, zullen door de ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid in die vergadering hun instemming met de leer van de kerk betuigen.</p>	<p>Ondertekening Formulieren van Enigheid Als blijk van instemming met de leer van de kerk geldt de ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid: de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus, en de Dordtse Leerregels. Deze instemming wordt gevraagd van:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. een ambtsdrager, na de bevestiging in het ambt; b. een geëxamineerde op een regiovergadering, <p>na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. verlening van het preekconsent 2. beroepbaarstelling 3. toelating tot het ambt van predikant <p>Indien een ambtsdrager de ondertekening weigert of niet langer voor zijn rekening kan nemen, wordt de uitoefening van zijn ambt opgeschort, tot de ambtsdrager zich nader zal hebben verklaard ten genoegen van de kerkenraad. De kerkenraad doet hiervan mededeling aan de gemeente en de regio en geeft desgewenst nader rekenschap. Indien een geëxamineerde de ondertekening weigert, wordt de beslissing van de regiovergadering tot verlening van het preekconsent, beroepbaarstelling of toelating tot het ambt opgeschort, totdat de geëxamineerde zich nader zal hebben verklaard ten genoegen van de regiovergadering.</p>
---	---

¹Het huidige artikel 17 regelt de ondertekening van de drie Formulieren van Enigheid na bevestiging van ambtsdragers en bij de regio-examens. Voorts voorziet het artikel alleen in een regeling, indien dit blijk van instemming met de leer van de kerk wordt geweigerd door een ambtsdrager. Het lijkt zinvol het artikel aan te vullen met een identieke regeling in de situatie dat bij een regio-examen de ondertekening geweigerd wordt. Het voorgestelde artikel voorziet hierin; de regeling met betrekking tot ambtsdragers respectievelijk bij regio-examens is uniform geformuleerd, alleen verschilt het forum waarvoor verantwoording moet worden afgelegd: de ambtsdrager legt verantwoording af bij de kerkenraad, de geëxamineerde bij de regiovergadering.

¹ Voor de ondertekening is een formulier vastgesteld; zie bijlage.

Rapport Commissie AKS

Artikel 18

<p>Eredienst; bediening van het Woord; christelijke feestdagen De kerkeraden zullen de gemeenten op de dag des Heren in de regel tweemaal samenroepen. In elke samenkomst zal het Woord van God worden bediend. Zo mogelijk zal in één dienst de hoofdsom van de christelijke leer naar de orde van de Heidelbergse catechismus worden verkondigd. Over de viering van de christelijke feestdagen zullen de plaatselijke kerken ieder voor zich oordelen.</p>	<p>Eredienst; bediening van het Woord; christelijke feestdagen De kerkenraad roept de gemeente op de zondag in de regel tweemaal samen voor het houden van een eredienst. In elke samenkomst wordt Gods Woord bediend. Regelmatig wordt de hoofdsom van de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid verkondigd. Over de viering van de christelijke feest- en gedenkdagen beslist de kerkenraad.</p>
--	---

In de eerste zin wordt voorgesteld het enigszins gedateerde ‘dag des Heren’ te vervangen door ‘zondag’. Vervolgens is de zin aangevuld met het (wellicht evidente) doel van de samenroeping op de zondag: het houden van een eredienst. In het huidige artikel staat de term ‘eredienst’ alleen in de titel, maar komt dit vervolgens in de tekst van het artikel niet terug.

De derde volzin van het artikel heeft betrekking op de zogenaamde leerdienst, veelal de middagdienst. Deze bepaling behoeft enige aanvulling, aangezien ook aan de andere twee belijdenisgeschriften (de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels) een plaats in deze diensten toekomt.

Voorgesteld wordt de formulering “zo mogelijk in één dienst” te wijzigen in “regelmatig”, gelet op de praktijk binnen verscheidene gemeenten in onze kring om de middagdiensten ook op een andere wijze in te vullen. De formulering “zo mogelijk” lijkt, aangezien een leerdienst per zondag altijd mogelijk kan worden geacht, te dwingend van karakter.

Overigens is deze zin anders geredigeerd: het bijvoeglijk naamwoord ‘christelijk’ is – uit consistentie met andere artikelen uit het AKS – geschrapt; teruggegrepen is op de formulering uit artikel 17: ‘leer van de kerk’.

In de slotzin is toegevoegd ‘de gedenkdagen’ (biddag en dankdag, hervormingsdag). Overigens kan deze bepaling feitelijk ook worden gemist: bij weglating komt deze vrijheid immers ook toe aan de plaatselijke kerkenraad. Met andere woorden: in het AKS hoeft niet geregeld te worden wat in de vrijheid van de plaatselijke kerken ligt. Zie ook artikel 21.

Rapport Commissie AKS

Artikel 19

<p>Doopbediening Het verbond van de Here zal, zodra mogelijk, aan de kinderen van de gelovigen betekend en verzegeld worden door de heilige doop in een openbare samenkomst van de gemeente, met gebruikmaking van het desbetreffende formulier. Volwassenen, die niet gedoopt zijn en opneming in de gemeente verlangen, zullen de heilige doop ontvangen na het afleggen van openbare belijdenis van het geloof, met gebruikmaking van het daartoe bestemde formulier. De kerkenraden zullen van elke doopsbediening nauwkeurig aantekening houden.</p>	<p>Bediening van de heilige doop Het verbond van de Here wordt, zodra mogelijk, aan de kinderen van de gelovigen betekend en verzegeld door de heilige doop in een openbare samenkomst van de gemeente, met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier. Een volwassene, die niet gedoopt is en opneming in de gemeente verlangt, ontvangt de heilige doop na het afleggen van openbare belijdenis van het geloof, met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier. De kerkenraad houdt van elke doopbediening nauwkeurig aantekening.</p>
--	---

De titel wordt in lijn gebracht met die van artikel 21 (Bediening van ...).
Volgens de nieuwe spelling vervalt de tussen-s bij doopbediening.

Rapport Commissie AKS

Artikel 20

<p>Toelating tot het heilig avondmaal Tot het heilig avondmaal zullen worden toegelaten zij, die openbare belijdenis hebben gedaan van het ware geloof en een gelovige levenswandel vertonen. Belijdende leden van andere gemeenten kunnen tot het avondmaal worden toegelaten, indien op goede gronden kan worden aangenomen dat zij zich in leer en leven als goede christenen gedragen.</p>	<p>Toelating tot het heilig avondmaal Tot het heilig avondmaal wordt toegelaten wie openbare belijdenis heeft gedaan van het ware geloof en een gelovige levenswandel vertoont. Een belijdend lid van een andere gemeente wordt tot het avondmaal toegelaten, indien op goede gronden kan worden aangenomen dat hij zich in leer en leven als goede christen gedraagt.</p>
---	---

Bij de vaststelling van de tekst is destijds gediscussieerd over de formulering “toelaten tot” of “uitnodigen tot”. Deze discussie wordt nu niet opnieuw geopend. Verder is de term “andere gemeente” ambivalent: zij kan begrepen worden als zustergemeente uit de Nederlands gereformeerde kerken, maar ook breder als gemeente uit een ander kerkgenootschap. Deze term voldoet, gelet op de huidige praktijk van toelating van bijvoorbeeld belijdende leden uit een Christelijke gereformeerde of Vrijgemaakt gereformeerde kerk.

Overwogen is de term ‘Avondmaal’ te vervangen door een meer bijbelse aanduiding, zoals ‘de maaltijd van de Heer’ (Nieuwe Bijbelvertaling). In het voorstel is ervoor gekozen de huidige term te laten staan, gelet op het ingeburgerde gebruik hiervan.

De tekst is trouwens niet consistent voor wat betreft de toelatingsclausule: “gelovige levenswandel vertonen” versus “op goede gronden kan worden aangenomen dat hij zich in leer en leven als goede christen gedraagt”. Aangezien hiermee op twee afzonderlijke groepen worden gedoeld - gemeenteleden en leden van een andere gemeente - is niet gezocht naar een meer consistente formulering.

Rapport Commissie AKS

Artikel 21

<p>Bediening van het heilig avondmaal Het heilig avondmaal zal in een openbare samenkomst van de gemeente worden bediend. Deze bediening zal tenminste eens in de drie maanden plaatsvinden en gepaard gaan met schriftuurlijke onderwijzing in de lijn van een daartoe bestemd formulier. De wijze van bediening zal met het oog op wat het meest tot opbouw van de gemeente strekt, behoudens het in Gods Woord bepaalde, door elke kerkenraad zelf worden vastgesteld.</p>	<p>Bediening van het heilig avondmaal Het heilig avondmaal wordt tenminste eens in de drie maanden in een openbare samenkomst van de gemeente bediend met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier.</p>
--	--

Voorgesteld wordt de tekst van artikel 21 te vereenvoudigen. De laatste volzin kan worden geschrapt, aangezien deze bepaling slechts regelt dat de wijze van bediening (een hogere frequentie, vormgeving in tafels of kring, enzovoorts) in de vrijheid van de plaatselijke kerk ligt. Het ligt in de rede dat een predikant en kerkenraad bij de keuze voor een bepaalde vormgeving rekening houden met “wat het meest tot opbouw van de gemeente strekt” en daarbij bijbelse richtlijnen in acht neemt en niet trotseert. Een verankering van deze waarborg in het AKS lijkt overbodig; deze randvoorwaarden gelden immers het gehele functioneren van predikant en kerkenraad en raken niet alleen dit specifieke punt van de viering.

Artikel 22

<p>Onderwijs aan de jeugd der gemeente De kerkeraden zullen zorg dragen voor het catechetisch onderwijs aan de jeugd van de gemeente. Het onderwijs dient gericht te zijn op het afleggen van openbare belijdenis van het geloof. Deze zal plaatsvinden na onderzoek aangaande leer en leven door de kerkenraad en met instemming van de gemeente. Met het oog op dit laatste zullen de namen van hen die belijdenis van het geloof afleggen voldoende worden bekendgemaakt.</p>	<p>Catechese en geloofsbelijdenis</p> <p>22.1 Catechese De kerkenraad draagt zorg voor het catechetisch onderwijs aan de jeugd van de gemeente. Dit onderwijs is gericht op het afleggen van openbare belijdenis van het geloof.</p> <p>22.2 Geloofsbelijdenis De kerkenraad onderzoekt leer en leven van degene, die voornemens is belijdenis af te leggen. Zijn naam wordt op twee zondagen afgekondigd. Indien geen gegronde bezwaren worden ingebracht, vindt de belijdenis van het geloof plaats in een openbare samenkomst van de gemeente met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier.</p>
---	---

Voorgesteld wordt artikel 22 te splitsen in twee deelartikelen, aangezien het feitelijk twee afzonderlijke onderwerpen bespreekt: de catechese en het doen van openbare belijdenis na afloop van de (belijdenis-)catechese.

De formulering van artikel 22.2 is in lijn met eerdere artikelen gebracht waar de afkondiging van namen wordt geregeld (artikelen 4 en 24).

Rapport Commissie AKS

Artikel 23

<p>Attesten Aan hen die uit de gemeente vertrekken, zullen de kerkeraden een getuigenis aangaande hun leer en leven meegeven, gericht aan de kerkenraad in de plaats waar zij zich vestigen. Indien zij nog geen openbare belijdenis hebben afgelegd zal een doopattest worden gezonden naar de kerkenraad van de zusterkerk aldaar.</p>	<p>Attesten Aan elk lid dat de gemeente verlaat wegens overgang naar een zustergemeente geeft de kerkenraad een getuigenis aangaande leer en leven mee, bestemd voor de kerkenraad van die gemeente. Voor wie nog geen openbare belijdenis heeft afgelegd wordt een doopattest toegezonden aan die kerkenraad.</p>
---	---

Oorspronkelijk gaat dit artikel, net als destijds artikel 61 DKO, er vanuit dat alleen een attestatie wordt meegegeven bij verhuizing en dat er altijd ter plekke een gereformeerde kerk (dat is: van hetzelfde kerkverband) te vinden is. Zowel het eerste als het laatste is niet meer het geval. Een attestatie wordt vaak ook meegegeven bij overgang naar een andere kerk bijvoorbeeld in verband met huwelijk, verder is in veel plaatsen geen Nederlands gereformeerde kerk te vinden. Wel is het zo dat bij een attestatie de kerkenraad zijn lid aanbeveelt in de goede zorgen van de ontvangende kerk. Niet bij elke overgang van kerk zullen we die vrijmoedigheid hebben. Wij stellen in het licht van het voorgaande voor om de attestatie te koppelen aan “overgang naar een zustergemeente”; dit slaat allereerst op overgang naar een andere Nederlands gereformeerde kerk, doorgaans vanwege verhuizing, maar laat ook open een broederlijke kerkwisseling zonder verhuizing vanwege bijvoorbeeld een huwelijk, en laat verder aan het oordeel van de afgevende kerkenraad of inderdaad een attestatie aan een kerk in een ander kerkverband wordt afgegeven, of dat volstaan wordt met een bewijs van lidmaatschap (dat in het AKS overigens niet is geregeld, maar ook niet hoeft te worden geregeld).

Rapport Commissie AKS

Artikel 24

<p>Huwelijken De kerkeraden zullen er op toezien dat de leden van de gemeente hun huwelijk aangaan overeenkomstig het Woord van God. Na de burgerlijke voltrekking ervan zal de voorbede van de gemeente plaatsvinden met schriftuurlijke onderwijzing in de lijn van een daartoe bestemd formulier.</p>	<p>Huwelijken De kerkenraad ziet erop toe dat leden van de gemeente hun huwelijk aangaan overeenkomstig Gods Woord. Na de burgerlijke voltrekking van het huwelijk, vindt, indien gewenst, de kerkelijke bevestiging of voorbede plaats in een openbare samenkomst van de gemeente met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier. De namen van hen die een kerkelijke bevestiging van hun huwelijk aanvragen worden op twee zondagen afgekondigd. Indien geen gegronde bezwaren worden ingebracht, vindt de bevestiging of voorbede plaats.</p>
---	--

Voorgesteld wordt in het artikel de mogelijkheid van een bevestigingsdienst, immers de normale praktijk, expliciet op te nemen naast de mogelijkheid van voorbede in een gewone of extra kerkdienst. Het aflezen van de namen is als goed gebruik aan het artikel toegevoegd, in lijn met de artikelen 4 en 22.

III. DE TUCHT

Artikel 25

Karakter van de tucht De kerkelijke tucht draagt een geestelijk karakter en is er op gericht de leden die zondigen te behouden, hen met God, met de gemeente en hun naaste te verzoenen en de gemeente te bewaren bij de heiligheid van het verbond van God.	Karakter van de tucht De kerkelijke tucht draagt een geestelijk karakter en is er op gericht de leden van de gemeente die zondigen te behouden, hen met God, de gemeente en hun naaste te verzoenen en de gemeente te bewaren bij de heiligheid van het verbond van de Here.
--	--

Voorgesteld wordt ter verduidelijking aan 'leden' de woorden "van de gemeente" toe te voegen, zoals ook in bijvoorbeeld artikel 24. Verder wordt het 'verbond van God' gewijzigd in 'verbond van de Here' in aansluiting bij artikel 19.

Rapport Commissie AKS

Artikel 26

<p>Onderling toezicht Heeft iemand een zonde bedreven die geen openbaar karakter draagt, dan zal hij hierover vermaand worden naar de regel van Matt. 18: 15, 16, en in de geest van Galaten 6: 1. Indien de zondaar geen berouw toont, zal de kerkenraad hierin worden gekend. Ook indien iemand een openbare zonde heeft bedreven, zal dit ter kennis van de kerkenraad worden gebracht (Matt. 18 : 17).</p>	<p>Onderling toezicht Heeft iemand een zonde bedreven die geen openbaar karakter draagt, dan wordt hij hierover vermaand (naar de regel van Matt. 18: 15, 16 en Galaten 6: 1). Indien de zondaar geen berouw toont, wordt de kerkenraad hierin gekend (Matt. 18 : 17). Heeft iemand een openbare zonde bedreven, dan wordt dit ter kennis van de kerkenraad gebracht.</p>
---	--

Dit is het enige artikel waarin Schriftverwijzingen rechtstreeks als bijbelse richtlijnen zijn opgenomen in het AKS.

In het voorstel wordt de formulering van de derde volzin meer in lijn gebracht met de redactie van de eerste volzin. Voorts wordt het (te) subtiele verschil tussen “naar de regel” en “in de geest van” opgeheven: voor beide Schriftverwijzingen is de formulering “naar de regel” adequaat. De huidige formulering lijkt onbedoeld te suggereren dat er een verschil in zeggingskracht is tussen Jezus’ eigen woorden uit het Evangelie van Mattheüs en Paulus’ voorschrift in de Brief aan de Galaten.

Tenslotte wordt er uit oogpunt van consistentie voor gekozen om alle schriftverwijzingen tussen ( ) te plaatsen, en is de verwijzing naar Mattheüs 18:17 geplaatst bij de juiste zin.

Rapport Commissie AKS

Artikel 27

Berouw en verzoening Wanneer het vermaan van de kerkenraad berouw tot gevolg heeft, zal de verzoening op zulk een wijze plaatsvinden als de kerkenraad juist oordeelt.	Berouw en verzoening Wanneer het vermaan van de kerkenraad berouw tot gevolg heeft, vindt verzoening plaats op een wijze die de kerkenraad juist oordeelt.
--	--

In het voorstel ondervindt dit artikel geen inhoudelijke wijziging of aanvulling; uit redactioneel oogpunt wordt voorgesteld de formulering van de tweede helft van de zin te hertalen.

Rapport Commissie AKS

Artikel 28

<p>Voortgaande tucht Wie geen blijk geeft van berouw en de vermaningen van de kerkenraad verwerpt, zal van het avondmaal des Heren worden afgehouden. Indien na herhaalde vermaning geen bekering volgt, zal tot het laatste redmiddel, nl. de afsnijding, worden overgegaan, met gebruikmaking van het daartoe bestemde formulier.</p>	<p>Voortgaande tucht Wie geen blijk geeft van berouw en de vermaningen van de kerkenraad verwerpt, wordt van het heilig avondmaal afgehouden. Indien na herhaalde vermaning geen bekering volgt, wordt tot afsnijding overgegaan. De kerkenraad past dit laatste middel slechts toe nadat mededeling is gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. De afsnijding vindt plaats in een openbare samenkomst van de gemeente met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier.</p>
--	---

Voorgesteld wordt de term ‘avondmaal des Heren’ te wijzigen in ‘heilig avondmaal’, zulks in lijn met de artikelen 20 en 21.

Verder wordt voorgesteld het artikel aan te vullen met de plaats en rol van de gemeente, overeenkomstig haar betrokkenheid bij dergelijke ingrijpende besluiten zoals verwoord in de artikelen 10, 29 en 30.

Rapport Commissie AKS

Artikel 29

<p>Wederopneming Indien iemand die afgesneden is van de gemeente na bekering begeert weer te worden opgenomen, zal hiervan aan de gemeente mededeling worden gedaan om haar instemming te verkrijgen. Daarna zal de wederopneming plaatsvinden in een openbare samenkomst van de gemeente, met dankzegging aan de Here en met gebruikmaking van het daartoe bestemde formulier.</p>	<p>Wederopneming Indien iemand die afgesneden is van de gemeente na bekering begeert weer te worden opgenomen, wordt hiervan aan de gemeente mededeling gedaan met het oog op haar instemming. Wederopneming vindt plaats in een openbare samenkomst van de gemeente met gebruikmaking van een daarvoor bestemd formulier.</p>
--	---

Ook dit artikel is qua formulering geheel in lijn gebracht met eerdere artikelen.

Voorgesteld wordt de uitdrukkelijke vermelding van ‘dankzegging’ te schrappen, enerzijds omdat deze dankzegging vanzelfsprekend is en ook in het bij wederopneming gebruikte formulier zal zijn opgenomen, anderzijds omdat ook bij andere in het AKS geregelde (bijzondere) samenkomsten dankzegging een plaats zal hebben, zonder dat dit uitdrukkelijk in het AKS staat vermeld (zie bijvoorbeeld de artikelen inzake doop, avondmaal en huwelijk).

Artikel 30

<p>Tucht over ambtsdragers Wanneer een ambtsdrager een onschriftuurlijke leer brengt of een andere openbare grove zonde bedrijft, zal hij door de kerkenraad in zijn dienst worden geschorst of daarvan worden afgezet. De schorsing van een predikant zal, evenals de schorsing en de afzetting van een ouderling of diaken, plaatsvinden in overeenstemming met het advies van een naburige gemeente. Afzetting van een dienaar des Woords zal slechts plaatsvinden na instemmend advies van de regionale vergadering, die daarbij zal worden bijgestaan door afgevaardigden van een naburige regionale vergadering. Bij verschil van gevoelen tussen genoemde instanties zal het oordeel van de landelijke vergadering worden gevraagd. Van schorsing en afzetting zal mededeling worden gedaan aan de gemeente, met het oog op haar instemming.</p>	<p>Tucht over een ambtsdrager</p> <p>30.1 Schorsing Wanneer een ambtsdrager een onschriftuurlijke leer brengt of een andere openbare grove zonde bedrijft, wordt hij door de kerkenraad in de uitoefening van zijn ambt geschorst. De kerkenraad gaat slechts tot schorsing over nadat: a. het voorgenomen besluit tot schorsing door of namens de kerkenraad is besproken met de betrokken ambtsdrager; b. goedkeuring is verkregen van de naastgelegen naburige kerk.</p> <p>De kerkenraad stelt de betrokken ambtsdrager zo spoedig mogelijk, schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn beslissing en vermeldt daarbij de door de naburige kerk gegeven goedkeuring. Van de schorsing wordt mededeling gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. Van de schorsing van een predikant wordt tevens mededeling gedaan aan de zusterkerken.</p> <p>30.2 Afzetting Wanneer een ambtsdrager volhardt bij een onschriftuurlijke leer of een andere openbare grove zonde, wordt hij door de kerkenraad uit zijn ambt gezet. De kerkenraad gaat slechts tot afzetting over nadat: a. het voorgenomen besluit tot afzetting door of namens de kerkenraad is besproken met de betrokken ambtsdrager; b. goedkeuring is verkregen van de regiovergadering.</p> <p>De goedkeuring van de regiovergadering wordt verkregen in een besloten vergadering, waarin de betrokken ambtsdrager en kerkenraad gelegenheid krijgen in elkaars aanwezigheid te worden gehoord. De kerkenraad, ambtsdrager en de overige afgevaardigden die bij de tuchtuitoefening betrokken zijn geweest of belang hebben, nemen niet deel aan de beraadslagingen.</p> <p>De goedkeuring behoeft de medewerking van een naburige regio, waaruit tenminste een tweetal afgevaardigden de vergadering bijwoont. De kerkenraad stelt de betrokken ambtsdrager zo spoedig mogelijk, schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn beslissing en vermeldt daarbij de door de regiovergadering gegeven goedkeuring. Van de afzetting wordt mededeling gedaan aan de gemeente met het oog op haar instemming. Van de afzetting van een predikant wordt tevens mededeling gedaan aan de zusterkerken.</p>
--	---

Rapport Commissie AKS

Net als eerder bij artikel 10, is ook bij artikel 30 behoefte aan uitbreiding en verduidelijking van de tekst. De uitbreiding is ook hier een gevolg van het uitdrukkelijk noemen van twee beginselen van een goede procesorde die als minimumeisen voor een zorgvuldige procedure een uitdrukkelijke vermelding vragen: het beginsel van 'hoor-en-wederhoor' en het beginsel van 'geen-rechter-in-eigen-zaak' (onpartijdigheid, geen vooringenomenheid). Overeenkomstig artikel 10 zijn ook hier de verschillende rollen en procedurerstappen – eerst schorsing, vervolgens zo nodig afzetting - onderscheiden en is getracht deze zo duidelijk mogelijk (dus apart) op te schrijven.

In afwijking van artikel 10 ziet artikel 30 niet alleen op de predikant, maar op alle ambtsdragers. In de huidige tekst van artikel 30 wordt afzetting van een ouderling of diaken anders geregeld (alleen advies van een naburige gemeente) dan bij de predikant (advies van twee regiovergaderingen). Voorgesteld wordt dit verschil op te heffen en de procedurele waarborgen voor alle ambtsdragers identiek te regelen. Het enige verschil tussen de ambten in ons voorstel is gelegen in het beroep tot op de Landelijke Vergadering dat ingevolge artikel 38 alleen voor de predikant tot een vervroegde samenroeping van de Landelijke Vergadering leidt. Dit verschil komt dus in artikel 30 zelf niet tot uitdrukking, en vindt zijn grond hierin dat het ambt voor de predikant tevens zijn broodwinning vormt. De procedure voor schorsing is minder zwaar dan voor afzetting: bij schorsing wordt alleen goedkeuring verkregen van de naastgelegen naburige kerk. Zonder goedkeuring geen schorsing. In aansluiting bij eerdere artikelen in het AKS (met name artikel 10) is gekozen voor de term 'goedkeuring' in plaats van advies: de formulering "schorsing in overeenstemming met het advies van een naburige gemeente" achten wij minder duidelijk. Immers, zo'n advies kan ook negatief uitvallen. Bedoeld is een positief advies, hetgeen zakelijk neerkomt op goedkeuring vooraf.

Bij afzetting wordt deze goedkeuring ingewonnen bij de regiovergadering. Net als de kerkenraad bij schorsing assistentie vraagt aan een naburige kerk, vraagt de regio bij afzetting assistentie aan een naburige regio. Het beginsel van 'geen-eigen-rechter-in-eigen-zaak' brengt mee dat noch de betrokken predikant, noch zijn eigen kerkenraad, noch de kerkenraad van de naburige kerk die eerder goedkeuring heeft verleend aan de voorgenomen schorsing, bij de beraadslaging over de goedkeuring aanwezig mogen zijn.

Daar de uiteindelijke beslissing na goedkeuring door de kerkenraad genomen wordt, staat hiertegen ingevolge artikel 35 beroep open op de regiovergadering en vervolgens op de Landelijke Vergadering. Uiteraard gelden ook voor deze beroepsprocedure de geformuleerde beginselen van 'hoor-en-wederhoor' en van 'geen-rechter-in-eigen-zaak'. Dit tweede beginsel brengt met zich mee dat de regiovergadering die een eventueel beroep te behandelen krijgt volledig uit andere afgevaardigden zal moeten worden samengesteld dan de voorgaande regiovergadering die zojuist goedkeuring aan de voorgenomen afzetting heeft verleend. Van de eerder betrokken afgevaardigden kan geen vrijheid van vooringenomenheid meer worden gegarandeerd.

Net als bij artikel 10 is ook hier weer sprake van instemming van de gemeente: afwijkend is het tijdstip van mededelen aan de gemeente. Bij ontslag worden de 'gevoelens' van de gemeente vooraf gepeild, bij de tuchtuitoefening neemt de kerkenraad haar verantwoordelijkheid, maar legt daarvan vervolgens verantwoording af aan de gemeente. Ook hier betekent instemming dus geen goedkeuring (voor- of achteraf); bij gebreke aan instemming van de gemeente blijft het genomen besluit in stand; de kerkenraad zal, gehoord de gemeente, wel haar besluit kunnen heroverwegen. Ook kan de gemeente het besluit – indien de kerkenraad niet voor haar 'gevoelen' ontvankelijk is – aanvechten bij de regiovergadering.

IV. DE KERKELIJKE VERGADERINGEN

Artikel 31

<p>1. Eendrachtig samenwerken De kerken, die van Christus zijn, werken eendrachtig samen. Zij wekken elkaar op het Woord van God te bewaren en te blijven bij de leer van de kerk naar de 'Formulieren van Enigheid'. Zij helpen en dienen elkaar en behartigen de zaken die zij gemeenschappelijk hebben. Zij mogen daarbij niet over elkaar heersen, maar zullen geduld met elkaar hebben en samen de tijd van God verwachten waarin Hij de weg duidelijk zal maken.</p> <p>2. Regionale en landelijke vergaderingen De kerken komen door afgevaardigden bijeen in regionale en landelijke vergaderingen. Deze vergaderingen dragen geen blijvend karakter, maar zijn tijdelijk en houden op te bestaan zodra zij gesloten zijn. Zij worden samengeroepen door de kerk die door de laatstgehouden vergadering daartoe werd aangewezen. Van genomen besluiten zal nauwkeurig aantekening worden gemaakt.</p>	<p>Samenwerking van de kerken</p> <p>31.1 Eendrachtig samenwerken De kerken werken eendrachtig samen. Zij wekken elkaar op Gods Woord te bewaren en te blijven bij de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid. Zij helpen en dienen elkaar en behartigen in regionaal en landelijk verband de zaken die zij gemeenschappelijk hebben. Zij heersen daarbij niet over elkaar, maar hebben geduld met elkaar en verwachten samen de tijd van God waarin Hij de weg duidelijk zal maken.</p> <p>31.2 Regio, regiovergaderingen en landelijke vergaderingen Naburige kerken vormen tezamen een regio. De kerken van één regio komen door afgevaardigden bijeen in een regiovergadering. Alle kerken tezamen komen door afgevaardigden bijeen in een landelijke vergadering. Deze vergaderingen dragen geen blijvend karakter; zij houden op te bestaan zodra zij gesloten zijn. Zij worden samengeroepen door de kerk die door de laatstgehouden vergadering daartoe werd aangewezen. Van genomen besluiten wordt nauwkeurig aantekening gemaakt.</p>
---	--

Dit artikel mist - evenals artikel 37 - een samenvattend opschrift. Wij stellen voor: "Samenwerking van de kerken".

De toevoeging in de eerste zin "die van Christus zijn" is ons inziens overbodig. Een dergelijke toevoeging wordt ook elders niet gedaan. Het komt ons nogal willekeurig voor om deze - op zich ware - toevoeging hier ineens op te nemen. Wij stellen daarom voor haar hier te schrappen.

Wij stellen voor om in lid 2 te definiëren wat een regio, een regiovergadering en een landelijke vergadering is. Een dergelijke definitie ontbreekt en is ons inziens wel nodig, om zowel binnen als buiten het AKS op eenduidige manier deze begrippen te kunnen hanteren. Het komt ons voorts overbodig voor om zowel van "tijdelijk" als van "houden op te bestaan" te spreken. Het eerste ligt in het tweede besloten. Wij stellen voor het eerste - "maar zijn tijdelijk" - te laten vervallen en een nieuwe zin te beginnen na een puntkomma.

De commissie is bij haar redigerend werk natuurlijk gestuit op de in het kader van een kerkorde opmerkelijke zinsnede inzake het samen wachten op meer duidelijkheid. Gelet op de geschiedenis van deze formulering voelt de commissie geen behoefte deze te actualiseren, hoewel een zekere spanning kan worden geconstateerd met artikel 33: in beide artikelen zit het element van geduld en streven naar overeenstemming, maar in artikel 31(1) wordt bij gebreke aan overeenstemming 'afgewacht', terwijl in artikel 33 de mogelijkheid van beslissing door stemming is geopend. Deze artikelen mogen niet tegen elkaar worden uitgespeeld: afhankelijk van het belang van het geagendeerde onderwerp en de daarbij spelende gevoelens, zal ofwel verdaging plaatsvinden naar een volgende LV, ofwel tot een stemming overgegaan worden. Ook in deze procedurele keuze zullen de kerken niet heersen over elkaar, maar eendrachtig samenwerken in vrijheid en niet vervallen tot tirannieke eenheidsdrang (Preambule).

Rapport Commissie AKS

Artikel 32

<p>Uitsluitend kerkelijke zaken Het agendum van de landelijke en regionale vergaderingen, dat uitsluitend kerkelijke zaken bevat, wordt door de kerken samengesteld. Een regionale vergadering behandelt alleen wat niet door de kerkeraden, een landelijke vergadering alleen wat niet door regionale vergaderingen kan worden afgehandeld en verder wat tot de betrokken kerken gemeenschappelijk behoort. Aan deze kerken wordt vroegtijdig medegedeeld welke zaken worden voorgelegd, opdat zij haar oordeel kenbaar kunnen maken en haar afgevaardigden behoorlijk kunnen instrueren. Zij die door regionale of landelijke vergaderingen met een opdracht worden belast, ontvangen die opdracht welomschreven en rapporteren tijdig aan de betrokken kerken. Hun rapport komt aan de orde op de eerstkomende regionale, onderscheidenlijk landelijke vergadering.</p>	<p>Uitsluitend kerkelijke zaken De agenda van een regiovergadering of landelijke vergadering bevat uitsluitend kerkelijke zaken. De agenda wordt door de kerken samengesteld. Een regiovergadering behandelt alleen wat niet door een kerkenraad, een landelijke vergadering alleen wat niet door een regiovergadering kan worden afgehandeld en verder wat tot de regio respectievelijk alle kerken gemeenschappelijk behoort. Aan de samengeroepen kerken wordt vroegtijdig medegedeeld welke zaken worden voorgelegd, opdat zij haar oordeel kenbaar kunnen maken en haar afgevaardigden behoorlijk kunnen instrueren. Wie door een regiovergadering of landelijke vergadering met een opdracht wordt belast, ontvangt die opdracht welomschreven en rapporteert tijdig aan de betrokken kerken. Het rapport komt aan de orde op de eerstkomende regiovergadering, dan wel landelijke vergadering.</p>
---	--

Voorgesteld wordt om 'agendum' te wijzigen in het ingeburgerde woord 'agenda'. In aansluiting bij de definitie, voorgesteld in artikel 31.2, wordt in dit en de volgende artikelen gesproken van 'regiovergadering' in plaats van 'regionale vergadering'. Opnieuw een tegemoetkoming aan ingeburgerd spraakgebruik.

Rapport Commissie AKS

Artikel 33

Op kerkelijke wijze De regionale en landelijke vergaderingen zullen de haar voorgelegde zaken op kerkelijke wijze behandelen, waarbij zij naar overeenstemming streven aler een zaak door stemming wordt beslist.	Besluitvorming Een regiovergadering of landelijke vergadering behandelt de haar voorgelegde zaken op kerkelijke wijze, waarbij zij naar overeenstemming streeft voordat een zaak door stemming wordt beslist.
---	---

Voorgesteld wordt de titel te wijzigen van “Op kerkelijk wijze” in “Besluitvorming”. Tot die kerkelijk wijze behoren ook het geduld en verwachten, waarvan in artikel 31.1 sprake is. Gelet op de geschiedenis van artikel 31 (en het AKS in zijn geheel) is ervan afgezien deze formuleringen te actualiseren (door deze uit oogpunt van consistentie meer te uniformeren of gedeeltelijk te schrappen). Beide artikelen bijten elkaar niet, mits ze niet op oneigenlijke (onkerkelijke) wijze tegen elkaar worden uitgespeeld.

Rapport Commissie AKS

Artikel 34

<p>Bekrachtiging en nakoming van besluiten Een besluit van de regionale of landelijke vergadering zal door de plaatselijke kerken bekrachtigd worden en in onderlinge liefde nagekomen, tenzij dit besluit strijdig bevonden wordt met de Heilige Schrift of ook als het niet overeenstemt met het Akkoord van kerkelijk samenleven. De kerk die een besluit niet bekrachtigt om boven genoemde redenen, of niet kan uitvoeren om redenen die het welzijn van de gemeente betreffen, zal hiervan aan de zusterkerken rekenschap geven.</p>	<p>Bekrachtiging en nakoming van besluiten Een besluit van een regiovergadering of landelijke vergadering wordt door de plaatselijke kerken bekrachtigd en in onderlinge liefde nagekomen, tenzij dit besluit strijdig bevonden wordt met Gods Woord of ook als het niet overeenstemt met de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid of met dit Akkoord voor kerkelijk samenleven. Een kerkenraad, die een besluit niet bekrachtigt om bovengenoemde redenen of niet kan uitvoeren om redenen die het welzijn van de gemeente betreffen, geeft hiervan rekenschap aan de zusterkerken.</p>
---	--

Aan de voorwaarden voor het niet nakomen stellen we voor de strijdigheid met “de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid” toe te voegen. Het komt ons voor dat dit criterium in de bestaande tekst vergeten is.

Verder stellen we – duidelijkheidshalve - voor van ‘kerkenraad’ in plaats van ‘kerk’ te spreken waar het gaat om de instantie die een besluit al dan niet bekrachtigt.

De commissie heeft overwogen om het gedeelte “..., of niet kan uitvoeren om redenen die het welzijn van de gemeente betreffen,” te schrappen, maar stelt dit uiteindelijk, gezien de historie van dit artikel, toch niet voor. Zie ook Acta Apeldoorn 1994-5, 3: “Ten aanzien van artikel 34 AKS geeft de Kommissie (Toetsing AKS) de kerken in overweging of zij nog steeds behoefte hebben aan de bepaling betreffende het niet uitvoeren van een besluit om redenen die het welzijn van de gemeente betreffen. Wij geven dit de kerken toch nogmaals in overweging; niet in de laatste plaats vanwege onze verhouding tot de Christelijke Gereformeerde Kerken en Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Daarbij hebben wij ook overwogen dat het bedoelde in art. 34 voldoende tot uitdrukking gebracht door de verklaring (preambule) die aan het AKS voorafgaat.”

Rapport Commissie AKS

Artikel 35

<p>Beroep op meerdere vergaderingen Het is geoorloofd zich van een besluit van de kerkenraad op de regionale vergadering, of ook van een besluit van de regionale vergadering op de landelijke vergadering te beroepen. Naar de verkregen uitspraak zal men zich voegen, tenzij dit niet recht zou zijn voor God. In elk geding is slechts één beroep mogelijk: tegen een besluit dat de leer der kerk of tucht over een dienaar des Woords betreft staat echter beroep open tot op de landelijke vergadering.</p>	<p>Beroep op meerdere vergaderingen Tegen een besluit van de kerkenraad staat beroep open op de regiovergadering, en tegen een besluit van de regiovergadering op de landelijke vergadering. Tegen elk besluit is slechts één beroep mogelijk; tegen een besluit dat de leer van de kerk of tucht over een ambtsdrager betreft staat echter beroep open tot op de landelijke vergadering. Naar de verkregen uitspraak voegt men zich, tenzij deze strijdig bevonden wordt met Gods Woord of ook als de uitspraak niet overeenstemt met de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid of met dit Akkoord voor kerkelijk samenleven.</p>
---	---

In lijn met ons voorstel bij artikel 30 dient ook artikel 35 verruimd te worden tot alle ambtdragers. Verschil tussen de ambten van diaken en ouderling enerzijds en predikant anderzijds blijft wel nog bestaan met betrekking tot de mogelijkheid van beroep tot op de Landelijke Vergadering, waar alleen in geval van een predikant vervroegde samenroeping plaatsvindt (zie ook de toelichting bij artikel 38). In het voorstel is ook de volgorde van de zinnen, waaruit het artikel is opgebouwd, gewijzigd: de tweede zin – “naar de verkregen uitspraak (etc)” - is verschoven naar het einde van het artikel, aangezien beide andere zinnen het onderwerp ‘beroep’ regelen. Voorgesteld wordt ten slotte de clause “tenzij dit niet recht zou zijn voor God” uit oogpunt van consistentie te herformuleren overeenkomstig de clause uit artikel 34 “tenzij deze strijdig bevonden wordt met ...”.

Rapport Commissie AKS

Artikel 36

<p>Afvaardiging naar regionale vergaderingen Naar de regionale vergaderingen zenden de genabuurde kerken elk twee stemhebbende afgevaardigden, voorzien van een bewijs van afvaardiging en eventuele instructies. Deze vergaderingen worden in de regel tweemaal per jaar gehouden, waarbij een afgevaardigde van telkens een andere kerk voorzitter is.</p>	<p>Afvaardiging naar de regiovergadering Naar de regiovergadering zendt elke naburige kerk twee stemhebbende afgevaardigden, voorzien van een bewijs van afvaardiging en eventuele instructies. Deze vergadering wordt tenminste tweemaal per jaar gehouden, waarbij een afgevaardigde van telkens een andere kerk voorzitter is.</p>
---	--

De formulering voor de wijze van afvaardiging is in artikel 36 gelijkgetrokken met de formulering van artikel 38.1. Voorgesteld wordt voorts het “in de regel tweemaal” te wijzigen in “tenminste tweemaal”. De formulering ‘in de regel’ is wellicht te vrijblijvend, op elke regel zijn uitzonderingen denkbaar. Voor een daadwerkelijk functionerend kerkverband, het eendrachtig samenwerken en elkaar bijstaan is een frequentie van twee keer per jaar toch wel het minimum. Gelukkig functioneert het ook zo in onze kerkelijke praktijk: in die zin is deze wijziging geen aanscherping.

Artikel 37

<p>1. Oordeel en hulp In de regionale vergaderingen zal worden gevraagd of er iets is waarin een kerk het oordeel en de hulp van de zusterkerken nodig heeft.</p> <p>2. Op elkaar acht geven De regionale vergaderingen dragen er zorg voor dat de in haar samenkomende kerken elkaar op de hoogte stellen van de arbeid der ambtsdragers, opdat deze kerken elkaar kunnen bijstaan, op elkaar acht kunnen geven en elkaar intijds christelijk mogen vermanen wanneer iemand nalatig bevonden wordt. Het staat een regionale vergadering vrij, hiertoe enigen uit haar midden aan te wijzen die de kerkeraden bezoeken en over hun bevinding rapporteren.</p>	<p>Kerkelijke rondvraag</p> <p>37.1 Oordeel en hulp In de regiovergadering wordt gevraagd of een kerk het oordeel en de hulp van de zusterkerken nodig heeft.</p> <p>37.2 Op elkaar acht geven De regiovergadering draagt er zorg voor dat de kerken elkaar op de hoogte stellen van de arbeid van de ambtsdragers, opdat deze kerken elkaar bijstaan, op elkaar acht geven en elkaar tijdig vermanen wanneer een kerk nalatig bevonden wordt. De regiovergadering kan hiertoe enigen uit de kerken aanwijzen die de kerkenraden bezoeken en over hun bevinding aan de regio rapporteren.</p>
---	--

Als titel hebben wij aan dit artikel “Kerkelijke rondvraag” gegeven.

Het was in lid 2 onduidelijk wie er met “iemand” werd bedoeld. Wij hebben dit woord daarom vervangen door “een kerk”.

De uitdrukking “het staat een regionale vergadering vrij” is door ons vervangen door “de regiovergadering kan”. “Uit haar midden” is vervangen door “uit de kerken”; “uit haar midden” zou kunnen worden misverstaan als “te kiezen uit de aanwezige afgevaardigden”.

Duidelijkheidshalve is toegevoegd dat de rapportage de regio (en dus de naburige kerken) als adres heeft.

Artikel 38

<p>1. Afvaardiging naar landelijke vergaderingen</p> <p>Een landelijke vergadering wordt in de regel om de twee jaren gehouden, tenzij er reden is voor een vervroegde bijeenroeping. Dit laatste kan alleen met medewerking van twee regionale vergaderingen.</p> <p>Elke regionale vergadering zendt naar de landelijke vergadering vier stemhebbende afvaardigden, voorzien van een bewijs van afvaardiging en eventuele instructies. Van deze vier afvaardigden worden, zo mogelijk, geen twee uit dezelfde kerk gekozen.</p>	<p>Landelijke vergadering</p> <p>38.1 Afvaardiging naar de landelijke vergadering</p> <p>Naar de landelijke vergadering zendt elke regiovergadering vier stemhebbende afvaardigden, voorzien van een bewijs van afvaardiging en eventuele instructies. Van deze vier afvaardigden worden, zo mogelijk, geen twee uit dezelfde kerk gekozen.</p> <p>Een landelijke vergadering wordt in de regel elke drie jaren gehouden. Vervroegde bijeenroeping vindt plaats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indien beroep is ingesteld inzake tucht over een predikant, of - op verzoek van twee regiovergaderingen. <p>38.2 Leiding van de landelijke vergadering</p> <p>De leiding van de landelijke vergadering berust bij een uit de vergadering gekozen moderamen. In het moderamen wordt niet meer dan één lid uit eenzelfde regionale afvaardiging gekozen.</p>
--	--

Als titel voor het gehele artikel 38 stellen wij voor: "Landelijke vergadering".

Vanwege de parallellie met artikel 36 (eerst afvaardiging en dan frequentie) spreken wij nu in artikel 38.1 eerst over de afvaardiging en dan over de frequentie.

"Om de twee jaren" is vervangen door "elke drie jaren". "Om de twee jaren" betekent "elke twee jaar" (Van Dale: ter aanduiding dat een handeling zich telkens herhaalt wanneer de tijdkring is afgelopen). Onze praktijk is echter: om de drie jaar (Zie Acta Ede 1991, 32).

Het is enigszins onduidelijk wat bedoeld werd met "met medewerking van twee regionale vergaderingen", daarom achten wij het beter hier te zeggen dat op verzoek van twee regiovergaderingen vervroegde bijeenroeping mogelijk is. Dan is immers duidelijk dat het initiatief van twee regiovergaderingen moet komen.

Verder is een lid (38.2) over de leiding van de LV toegevoegd. Zoals bij de regiovergadering bepaald is dat de leiding bij toerbeurt bij iemand uit telkens een andere kerk ligt, zo dienen we hier ook over de leiding van de vergadering te spreken, namelijk dat die berust bij een uit de vergadering gekozen moderamen. We stellen voor daarbij vast te leggen dat niet meer dan één lid uit eenzelfde regionale afvaardiging in het moderamen gekozen kan worden. Dit om te voorkomen dat de regionale afvaardiging wordt 'leeggezogen' ten behoeve van het moderamen, en ook om enigszins een landelijke spreiding in de samenstelling van het moderamen te bewerkstelligen.

De volgende leden van dit artikel zijn als consequentie hiervan doorgenummerd.

Rapport Commissie AKS

<p>2. Agendum landelijke vergadering; voorlopig oordeel</p> <p>Een landelijke vergadering kan in genoemde samenstelling haar agendum afhandelen, om daarna te worden gesloten. Zij kan in deze samenstelling echter ook in een haar voorgelegde gewichtige zaak slechts een voorlopig oordeel geven. In dat geval wordt zij, nadat het agendum voor het overige is afgehandeld, voorlopig gesloten.</p> <p>Een landelijke vergadering handelt volgens laatst genoemde regel indien tenminste twaalf kerken de wens hiertoe vooraf kenbaar gemaakt hebben, of indien tenminste acht afgevaardigden zich hiervoor ter vergadering hebben uitgesproken.</p>	<p>38.3 Agenda landelijke vergadering; voorlopig oordeel</p> <p>Een landelijke vergadering wordt gesloten nadat haar agenda is afgehandeld.</p> <p>Zij kan echter ook in een haar voorgelegde gewichtige zaak slechts een voorlopig oordeel geven. In dit geval wordt de landelijke vergadering, nadat de agenda voor het overige is afgehandeld, voorlopig gesloten.</p> <p>Een landelijke vergadering wordt voorlopig gesloten indien tenminste twaalf kerken de wens hiertoe voor opening van de landelijke vergadering kenbaar gemaakt hebben, of indien een derde deel van de aanwezige afgevaardigden zich hiervoor ter vergadering uitspreekt.</p>
---	--

Het woord 'agendum' is vervangen door 'agenda'. De woorden 'in deze samenstelling' zijn o.i. overbodig.

In artikel 38.2 wordt gezegd dat een LV *kan* worden gesloten. Het lijkt ons beter om hier de duidelijke regel te formuleren dat de LV na afhandeling van de agenda wordt gesloten. Dát is de regel. Bij deze regel behoort echter de daarna genoemde verbijzondering.

De wijze waarop het kan komen tot een voorlopig oordeel en een voortgezette landelijke vergadering behoeft verduidelijking. Zoals het er nu staat kan bijvoorbeeld met 8 stemmen voor en 40 stemmen tegen besloten worden dat een voorlopig oordeel aan een voortgezette landelijke vergadering wordt voorgelegd. Wij denken dat dat niet de bedoeling is geweest. Wij stellen daarom voor dit te veranderen zodat de regel wordt dat tenminste eenderde van de aanwezige afgevaardigden voor een voorstel tot een dergelijke handelwijze moet zijn.

Verder was onduidelijk wat met het woordje 'vooraf' werd bedoeld. Duidelijkheidshalve hebben wij dat veranderd in: voor opening van de landelijke vergadering.

Rapport Commissie AKS

<p>3. Voortgezette landelijke vergadering</p> <p>Een voorlopig gesloten landelijke vergadering wordt voortgezet om de zaken waarover zij een voorlopig oordeel gaf af te handelen, zes maanden na deze voorlopige sluiting. De notulen, deze zaken betreffende, worden binnen twee maanden na deze voorlopige sluiting verzonden.</p> <p>Naar de voortgezette landelijke vergadering zendt elke kerk rechtstreeks één stemhebbende afgevaardigde, voorzien van een bewijs van afvaardiging.</p> <p>De afgevaardigden van de regionale vergaderingen hebben in de voortgezette vergadering een adviserende stem. Zij kunnen door de kerk waarvan zij lid zijn echter wel worden aangewezen als haar stemhebbende afgevaardigde.</p>	<p>38.4 Voortgezette landelijke vergadering</p> <p>Een voorlopig gesloten landelijke vergadering wordt voortgezet om de zaken, waarover zij een voorlopig oordeel gaf, af te handelen.</p> <p>Naar de voortgezette landelijke vergadering zendt elke kerk rechtstreeks één stemhebbende afgevaardigde, voorzien van een bewijs van afvaardiging.</p> <p>Een oorspronkelijke afgevaardigde naar deze landelijke vergadering heeft in de voortgezette vergadering een adviserende stem. Hij kan door de kerk, waarvan hij lid is, echter ook worden aangewezen als haar stemhebbende afgevaardigde.</p> <p>De notulen betreffende de zaken, waarover een voorlopig oordeel is gegeven, worden uiterlijk twee maanden na het uitspreken van het voorlopige oordeel naar de kerken gezonden. De voortgezette vergadering vindt binnen vier maanden na de voorlopige sluiting plaats.</p> <p>Een voortgezette landelijke vergadering kan een voorlopig besluit amenderen, maar niet vervangen.</p> <p>De leiding van deze voortgezette landelijke vergadering berust bij het reeds gekozen moderamen.</p>
---	---

De termijn van zes maanden tussen een voorlopige sluiting en een voortgezette vergadering is erg lang en bovendien statisch (niet eerder, niet later!). Ons inziens is vier maanden na de voorlopige sluiting goed haalbaar, zeker als het gaat om een agendapunt waarover al ruim voor de voorlopige sluiting een voorlopig oordeel is geveld.

De leden van de voorlopig gesloten LV hebben toegang tot en een adviserende stem op de voortgezette LV. Zij kunnen echter tevens als stemhebbend afgevaardigde van hun eigen kerk aanwezig zijn. Dit is getracht in het artikel duidelijk te maken.

De verzending van de notulen over het desbetreffende onderwerp kan plaatsvinden nadat de LV de notulen met het voorlopige besluit heeft vastgesteld, daarmee behoeft niet gewacht te worden tot de voorlopige sluiting. Vandaar: “binnen twee maanden na het opmaken van het voorlopige oordeel ...”. Verder lijkt het ons goed om vast te leggen dat een voortgezette LV het niet over heel andere zaken kan gaan hebben. Daarom stellen wij de toevoeging voor dat een voortgezette landelijke vergadering slechts kan spreken over de zaak die door de voorlopig gesloten landelijke vergadering aan haar is voorgelegd.

Ten slotte is onduidelijk wie deze voortgezette vergadering moet leiden. Omdat het de voortzetting van een bestaande vergadering betreft is toegevoegd: “De leiding van deze voortgezette landelijke vergadering berust bij het reeds gekozen moderamen”.

Rapport Commissie AKS

Artikel 39

Relatie met andere kerken De kerken dienen de eenheid van alle in belijdenis en leven gereformeerde kerken in Nederland en daarbuiten, ook als die een ander gebruik hebben.	Relatie met andere kerken De kerken dienen de eenheid van alle in belijdenis en leven gereformeerde kerken in Nederland en daarbuiten, ook als die een ander gebruik hebben.
--	--

Ongewijzigd!

Rapport Commissie AKS

Artikel 40

<p>Functionering van het kerkelijk akkoord De kerken beloven elkaar dit gemeenschappelijk aangenomen akkoord naar vermogen te onderhouden, met inachtneming van wat Gods Woord gebiedt. De artikelen behoren gewijzigd, vermeerderd of verminderd te worden wanneer de kerken daarmee gediend zijn, zo ook als dit bevorderlijk is voor de oefening van de gemeenschap met kerken van eenzelfde belijdenis, en het niet strijdig is met de Heilige Schrift; slechts een landelijke vergadering is bevoegd hiertoe te besluiten, en wel nadat zij haar voorlopig oordeel aan de kerken kenbaar heeft gemaakt.</p>	<p>Functionering van het kerkelijk akkoord De kerken beloven elkaar dit akkoord naar vermogen te onderhouden, met inachtneming van wat Gods Woord gebiedt. De artikelen behoren gewijzigd, vermeerderd of verminderd te worden wanneer de kerken daarmee gediend zijn, zo ook als dit bevorderlijk is voor de oefening van de gemeenschap met kerken van eenzelfde belijdenis, mits niet strijdig met Gods Woord of met de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid; slechts een landelijke vergadering is bevoegd hiertoe te besluiten.</p>
---	---

De uitdrukking ‘Heilige Schrift’ is zoals ook in eerdere artikelen vervangen door ‘Gods Woord’. De woorden “gemeenschappelijk aangenomen” zijn overbodig en stellen wij daarom voor om te schrappen.

Het laatste deel van dit artikel (“, en wel nadat .... gemaakt”) stellen wij voor om te laten vervallen. Immers: voorstellen tot wijziging moeten uit de kerken voortkomen en zijn dus al bij de kerken bekend. Bovendien pleiten wij ervoor om het AKS tot een instrument te maken dat op ondergeschikte onderdelen betrekkelijk gemakkelijk kan worden veranderd. Een veranderingsproces via een voortgezette LV maakt het geheel wel erg statisch en onaantastbaar!

Bovendien kan op verzoek van 12 kerken of eenderde van de afgevaardigden altijd tot een voortgezette vergadering besloten worden. Maar dit is dan geen noodzakelijkheid meer bij zelfs de geringste wijziging, zoals dat nu wel het geval is.

In overeenstemming met eerdere artikelen (18, 31.1, 34, 35) is aan “mits niet strijdig met Gods Woord” de verwijzing naar de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid toegevoegd.